

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จันทิรา จินะวงศ์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A Study of Learning Space Development at Srinakharinwirot University's Libraries

จันทิรา จินะวงศ์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานการวิจัยฉบับนี้

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประจำปีงบประมาณ 2563

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” สำเร็จลงด้วยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่ายของสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ

ผู้วิจัยขอบพระคุณ คุณพิมล เมฆสวัสดิ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียน คุณมณฑนา เจริญแพทย์, คุณอัญชลี ตุ่มทอง, อ.ดร.วิภากร วัฒนสินธุ์ และ คุณจรัสโณม ศิริรัตน์ ในความอนุเคราะห์ปรับแก้ไขเนื้อหา แบบสอบถาม และสนับสนุนในการวิจัยในด้านต่างๆ

ขอขอบคุณคณาจารย์ นิสิต และบุคลากรทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม และให้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

จันทิรา จินะวงศ์

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความต้องการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ และบุคลากร เก็บข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ 1) แบบสอบถามฉบับพิมพ์และออนไลน์ จำนวน 529 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่เข้าใช้บริการคือ เวลา 12.00-15.00 น. รองลงมาคือ เวลา 15.00-18.00 น. โดยในแต่ละครั้งจะใช้เวลาอยู่ในห้องสมุดประมาณ 2-4 ชั่วโมง วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด 3 ลำดับแรก คือ ใช้พื้นที่เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภายในห้องสมุด รองลงมาคือ ใช้พื้นที่เพื่อศึกษาค้นคว้า ทำรายงานเป็นกลุ่ม และใช้พื้นที่ห้องสมุดเป็นจุดนัดพบ พักคอย / รวมกลุ่มเพื่อพูดคุย พบปะกันทั่วไป ตามลำดับ และเมื่อถามถึงความพึงพอใจในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดนั้น พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมต่อพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดอยู่ในระดับมาก รวมถึงด้านสภาพแวดล้อม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ ได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์พบว่า ผู้ใช้บริการมีระดับความต้องการให้ห้องสมุดพัฒนาพื้นที่ในด้านต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ต้องการให้พัฒนาพื้นที่เงียบสงบ/พื้นที่ที่สามารถทำงานคนเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ พื้นที่ที่ออกแบบที่ยืดหยุ่นสามารถจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการ เฟอร์นิเจอร์และโต๊ะที่นั่งสามารถเคลื่อนย้ายปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบของกิจกรรม และพื้นที่สำหรับรองรับการประชุม การเรียนการสอนออนไลน์ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยี แทปเล็ต ไอแพด สมาร์ททีวี สมาร์ทบอร์ด หูฟัง ปลั๊กไฟ ที่ชาร์ตแบตเตอรี่ ตามลำดับ

คำสำคัญ พื้นที่การเรียนรู้ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

Abstract

This study aims to investigate library usages' behavior and learning space's need by users at the Central Library and Ongkarag Library, Srinakharinwirot University. The subjects consists of 529 staff and students at Srinakharinwirot University. The research instruments include questionnaire and interview. Then data are analyzed by percentage and mean for questionnaire items and content analysis for interview items. The results reveals that most of the respondents are female undergraduate students, time of use is during 12.00 – 3.00 p.m. and 3.00 -6.00 p.m., with spending duration of 2 – 4 hours. Their intention of library's space usage include reading, studying, meeting and waiting, respectively. According to their satisfaction, it is found that those of learning space are at a high level, as well as environment, facility, space management, and library staff. When considered the desired learning space in the library, it illustrates that they prefer learning space development as to quiet place/individual seat, flexible furniture and seat according to their activity, and small meeting place, online equipment as well as high technology tools.

Keywords: Learning space, Academic library

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
 บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ห้องสมุดมหาวิทยาลัย/ห้องสมุดสถาบันการศึกษา.....	6
อาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	6
สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.....	10
ห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	12
พื้นที่การเรียนรู้.....	14
การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	19
การเรียนรู้ร่วมกัน.....	21
การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	72
แบบสอบถาม.....	
แบบสัมภาษณ์.....	
ประวัติผู้วิจัย.....	82

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นแหล่งรวบรวม เผยแพร่ และบำรุงรักษา หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ รวมถึงฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการของมหาวิทยาลัย และเป็นหน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอนและวิจัยของประชาคมในสถาบัน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยสำนักหอสมุดกลางประสานมิตร กรุงเทพฯ และห้องสมุดองค์กรฯ อ.องครักษ์ จ.นครนายก ห้องสมุดทั้งสองแห่ง มีการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายและนโยบายเชิงคุณภาพ ดังนี้

ปรัชญา : แหล่งสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปณิธาน : มุ่งมั่นให้บริการสารสนเทศที่ได้มาตรฐาน ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และส่งเสริมให้ผู้มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วิสัยทัศน์ : สำนักหอสมุดกลางจัดการการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศแบบไร้รอยต่อ

พันธกิจ : จัดบริการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า และวิจัยของมหาวิทยาลัย

ค่านิยมองค์กร : WE CARE "เราใส่ใจให้บริการ"

W > Will	ความตั้งใจแน่วแน่ให้บริการ
E > Empathy	ความเอาใจใส่ให้บริการ
C > Convenience	ความสะดวกของบริการ
A > Accuracy	ความแม่นยำของบริการ
R > Rapidness	ความรวดเร็วของบริการ
E > Effectiveness	ความมีประสิทธิภาพของบริการ

ห้องสมุดทั้งสองแห่งเปิดให้บริการแก่นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรของสถาบัน ตลอดจนบุคคลทั่วไป และหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้มุ่งเน้นการให้บริการเพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาไปในทิศทางที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่า การสอนโดยถ่ายทอดเนื้อหาของผู้สอน การเรียนรู้ในยุคนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในชั้นเรียนแต่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาด้วย เหตุนี้วงการศึกษาก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่จะช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (อภิภา ปรัชญพฤทธิ, 2560: 379-392)

ความท้าทายที่เกิดขึ้นต่อห้องสมุดซึ่งเป็นหน่วยงานให้บริการทางด้านสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ ในยุคศตวรรษที่ 21 คือการพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัจจัยแห่ง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้แก่ ความก้าวหน้าและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและความสำคัญของสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ามามีบทบาทและแทนที่หนังสือแบบเดิม รวมถึงพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้บริการ ที่หลากหลายขึ้น โดยเฉพาะความต้องการพื้นที่เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ ที่ประกอบไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนและออกแบบการใช้พื้นที่ให้สอดคล้องกับ ผู้ใช้บริการ (มรุส ปราบไพร, 2562 : 2)

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นแหล่งสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และเรียนรู้จึงต้องมีการ ปรับเปลี่ยนทั้งพื้นที่และการให้บริการ โดยจัดเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ใน 4 ลักษณะ คือ 1) พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ 2) พื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ 3) พื้นที่สร้างสรรค์ 4) พื้นที่แสดงออก ห้องสมุดได้จัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ไว้ให้บริการ โดยแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรม พื้นที่ส่วนตัว พื้นที่สำหรับศึกษาส่วนบุคคล พื้นที่ทำงานกลุ่ม ซึ่งมีการออกแบบสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของพื้นที่การเรียนรู้เหล่านั้น ในด้านกายภาพ การออกแบบตกแต่งภายใน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้ใช้บริการในยุคดิจิทัล (รุจโรจน์ แก้วอุไร, และ ชโรชนี ชัยมินทร์, 2562: 366-378)

สรุปได้ว่าปัจจุบันห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของการใช้เทคโนโลยี ความทันสมัยและความสะดวกสบายของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายใน ห้องสมุดจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้ที่ใช้ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งที่ห้องสมุดควรคำนึงถึง คือ การออกแบบพื้นที่ การเรียนรู้ที่รองรับการใช้เทคโนโลยี แม้ว่าอาคารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งสองแห่งจะมีอายุ มามากกว่า 20 ปีแล้วก็ตาม แต่ห้องสมุดก็ได้พยายามปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่และบริการให้สอดคล้อง กับ การเปลี่ยนแปลงภายใต้ภาวะความบีบคั้นทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ และพยายามใช้ประโยชน์ในสิ่งที่จัดหามา ให้บริการมีประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตามการคิดปรับเปลี่ยนด้วยกลุ่มคนทำงานยังไม่ใช่ว่าตอบที่แท้จริง

ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้ใช้แต่ละกลุ่มที่มีต่อการพัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการให้บริการของห้องสมุดทั้งสองแห่ง เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ร่วมกันของสถาบันที่มีคุณภาพ ตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของห้องสมุด ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความต้องการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ อาจารย์ บุคลากร และ นิสิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวนทั้งสิ้น 33,982 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์ บุคลากรและนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากการสุ่มอย่างง่าย โดยกำหนดดังนี้

อาจารย์ และ บุคลากร จำนวน 50 คน

นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 320 คน

นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

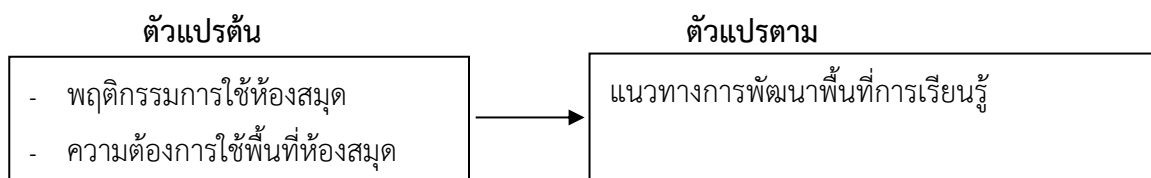
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ พฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และ ความต้องการใช้พื้นที่ห้องสมุด

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้

ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกลุ่มประชากรและเกณฑ์ในการเลือกประชากร
3. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. เก็บรวบรวมข้อมูล
7. วิเคราะห์ข้อมูล
8. สรุปการศึกษา/วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
2. ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้อื่นๆ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. **ห้องสมุด** หมายถึง สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. **พื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด** หมายถึง สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องสมุด
3. **ผู้ใช้** หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เข้าใช้บริการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แก่

- นิสิต หมายถึง นิสิตที่ศึกษาอยู่ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกระดับการศึกษา ทุกคณะ และทุกชั้นปี
- อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำคณะต่างๆ ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุคลากร หมายถึง บุคลากร ประจำคณะและหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. **พื้นที่การเรียนรู้** หมายถึง พื้นที่ภายใน และภายนอกอาคาร ของอาคารสำนักหอสมุดกลาง และอาคาร หอสมุดองค์กรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การจัดและตกแต่งสถานที่ ครุภัณฑ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ รวมถึงระบบความปลอดภัยภายในอาคาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ห้องสมุดเป็นปัจจัยที่สำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และวิชาการต่าง ๆ ที่นักศึกษาและบุคลากร สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา สามารถเลือกหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ได้อย่างหลากหลาย ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง และเนื่องจากในปัจจุบัน ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และวิชาการต่างๆ เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ห้องสมุดจึงมีหน้าที่ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษา และบุคลากรเป็นผู้ที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดนิสัยรักการอ่าน และการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง เกิดความรู้อันเป็นรากฐานในการค้นคว้าวิจัยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (มัลลิกา ทองแถม, 2559 : 1)

หน้าที่สำคัญของห้องสมุดมหาวิทยาลัย คือการส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยการ จัดหา จัดเตรียมทรัพยากรห้องสมุดรูปแบบต่างๆ ซึ่งหมายถึงทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่มีในห้องสมุด ทั้งที่เป็นวัสดุตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร จุลสาร ฯลฯ และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น สไลด์ เทป ภาพยนตร์ ไมโครฟิล์ม ฯลฯ ในสาขาวิชาที่มีการสอนการวิจัยและกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในปริมาณที่เพียงพอ มีการจัดเก็บ ทรัพยากรห้องสมุดในรูปแบบชั้นเปิด (Open Shelf) และจัดเก็บอย่างเป็นหมวดหมู่ มีการจัดบริการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรห้องสมุดได้โดยสะดวก และกว้างขวาง โดยมี เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทำหน้าที่ปฏิบัติงานห้องสมุดให้บรรลุเป้าหมาย และมีอาคารสถานที่ที่ออกแบบให้สามารถสนอง ความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยของห้องสมุดได้ดี (Gelfand, 1965 : 25)

อาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นอาคารที่มีโครงสร้างซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง อาคารห้องสมุดควรจะสามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับ ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษ ของมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ (Wilson, L. R. and Tauber, M. F. 1966 : 482-486) ใช้เป็นสถานที่จัดเก็บ ทรัพยากรห้องสมุด อำนวยความสะดวกในการจัดบริการต่างๆ ของห้องสมุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุด อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว และประหยัด เป็นสถานที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้อาคารห้องสมุดได้ใช้ทำการวิจัย ศึกษา ค้นคว้า เฉพาะบุคคล หรือเป็นกลุ่ม และเป็นสถานที่ที่มีความเงียบ ความสบายมีลักษณะดึงดูดใจ ให้เป็นที่ศึกษา ค้นคว้า หรือพัฒนานิสัยด้านการอ่าน (Kuala, P. N 1971 : 55)

ลิล (Lyle 1974 : 276) ได้สรุปคุณสมบัติของอาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ดีไว้ 3 ประการ คือ

1. สามารถตอบสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยตามหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถทำให้ผู้เข้าไปใช้เกิดความสะดวกสบาย
3. มีลักษณะสวยงามและดึงดูดใจ

ทิพย์วัลย์ ตูละสุข (2526 : 26-28) สรุปลักษณะของอาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัยไว้ ดังนี้

1. อาคารห้องสมุดควรออกแบบให้เหมาะสมเป็นห้องสมุด ชนิดของอาคารขึ้นอยู่กับลักษณะและวัตถุประสงค์ของสถาบัน และควรสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยตามหน้าที่ของห้องสมุดได้ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. สถานที่ตั้ง ควรเป็นเอกเทศ และควรเป็นศูนย์กลางของสถาบัน
3. อาคารห้องสมุดควรมีเนื้อที่ใช้สอยเพียงพอสำหรับการเก็บรักษาทรัพยากรห้องสมุด สำหรับการให้บริการต่างๆ แก่ผู้ใช้ห้องสมุด ขนาดของอาคารขึ้นอยู่กับชนิดของสถาบัน วิธีสอน ลักษณะ และจำนวนนักศึกษา ลักษณะและจำนวนของทรัพยากรห้องสมุด ตลอดจนกิจกรรมด้านการบริหารและการดำเนินงานของห้องสมุด การจัดเตรียมเนื้อหาที่ใช้สอยดังกล่าวควรจัดให้เพียงพอสำหรับจำนวนทรัพยากร จำนวนเจ้าหน้าที่ห้องสมุด และจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดที่จะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 20 ปี
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานห้องสมุด เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้่าน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเก็บทรัพยากรห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่จำเป็นโดยทั่วไปไม่ใช้งานห้องสมุดโดยตรง เช่น ห้องอาหาร โทรศัพท์ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ
5. มีการจัดภายในห้องสมุด เพื่อให้การติดต่อประสานงานและการควบคุมงานเป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และประหยัด
6. มีการจัดสภาพแวดล้อมกายภาพในด้านแสงสว่าง เสียง การระบายอากาศ และ อุณหภูมิที่เหมาะสมกับการใช้สอยต่างๆ สำหรับผู้ใช้ห้องสมุดและเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ให้เกิดความสบาย ไม่ถูกรบกวนด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม
7. มีความปลอดภัยสำหรับการเก็บรักษาทรัพยากรห้องสมุด และผู้ใช้อาคาร เช่น มีการปรับอากาศในบริเวณที่เก็บทรัพยากรห้องสมุดที่จำเป็น ต้องการดูแลรักษาเป็นพิเศษ มีการป้องกันโจรภัย ติดตั้งสัญญาณเตือนอัคคีภัย มีทางหนีไฟ บันไดไม่เลื่อนหรือสูงชัน ฯลฯ
8. สามารถขยายหรือต่อเติมอาคารในอนาคตได้อย่างสะดวก มีการเตรียมแปลนสำหรับการขยายหรือต่อเติมในอนาคต

9. สามารถเปลี่ยนแปลงหน้าที่ใช้สอยต่าง ๆ ในแต่ละส่วนของอาคารได้โดยสะดวก และประหยัด
10. ประหยัดงบประมาณในการก่อสร้าง การดำเนินงานห้องสมุด และการรักษาห้องสมุดในภายหลังได้ดี
11. มีความมั่นคงแข็งแรง อาคารควรสามารถรับน้ำหนักได้อย่างน้อย 150 ปอนด์ ต่อตารางฟุต ในทุกๆ ส่วนของอาคาร
12. มีความสวยงามดึงดูดใจ อาคารห้องสมุดควรมีรูปทรง สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกอาคารที่สวยงามกลมกลืน สามารถแสดงให้เห็นให้ผู้พบเห็นเข้าใจและรู้สึกได้ว่าเป็นห้องสมุด ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ ตลอดจนการตกแต่งและจัดวางแสดงให้เห็นหน้าที่ของส่วนใช้สอยนั้นๆ อย่างเห็นชัดเจนว่าเป็นที่สำหรับการอ่าน การตอบคำถาม หรือการให้ยืม เป็นต้น

แฟร์รี โฟลคเนอร์ บราวน์ สถาปนิกชาวอังกฤษ และที่ปรึกษาทางด้านการออกแบบอาคารห้องสมุดให้แนวคิดหลักเกณฑ์ในการออกแบบอาคารห้องสมุดเรียกว่า บัญญัติ 10 ประการ ของ โฟลคเนอร์ บราวน์ (Faulkner-Brown's Ten Commandments) โดยถือเป็นหลักปฏิบัติที่บรรณารักษ์ยุคใหม่ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบอาคารห้องสมุด เพื่อป้องกันปัญหาและความผิดพลาดจากการออกแบบ อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้อาคารในระยะยาวได้ ทั้งนี้ สารสำคัญของบัญญัติ 10 ประการในการออกแบบอาคารห้องสมุดของ โฟลคเนอร์-บราวน์ ดังนี้ (Faulkner-Brown 1997 อ้างถึงใน นวลฉวี สุธรรมวงศ์ 2545 : 8)

1. สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย (Flexible)
2. เป็นอาคารที่จัดให้หน่วยงานต่างๆ ของห้องสมุดอยู่ร่วมกัน (Compact)
3. เป็นอาคารที่เข้าใช้ได้โดยสะดวก (Accessible)
4. สามารถขยายและต่อเติมได้ตลอดเวลา (Extendible)
5. เปลี่ยนแปลงการออกแบบตกแต่งภายในได้หลายรูปแบบ (Varied)
6. สามารถจัดเก็บรวบรวมวัสดุสารนิเทศได้อย่างเป็นระบบ (Organized)
7. มีสภาพอากาศที่ดี (Comfortable)
8. มีสภาพแวดล้อมภายในที่เหมาะสมคงที่ (Constant in Environment)
9. มีระบบรักษาความปลอดภัย (Secure)
10. เป็นอาคารที่อนุรักษ์พลังงานและประหยัดค่าใช้จ่าย (Economic)

โดยสรุปห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เป็นหน่วยงานสำหรับบริการทรัพยากรสารสนเทศภายในสถาบันอุดมศึกษาที่จัดสร้าง และออกแบบขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะ มุ่งส่งเสริมการให้บริการ ให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ทุกประเภท เป็นอาคารที่ต้องออกแบบ และจัดสร้างขึ้นมา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องหาวิธีการ เครื่องมือ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และรูปแบบการให้บริการต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากร

สารสนเทศ อย่างรวดเร็วและครบถ้วนตามความต้องการ นอกจากเพื่อการใช้งานดังกล่าวแล้ว อาคารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ยังต้องสามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาของมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ต้องเป็นการดำเนินการที่อยู่ภายใต้มาตรฐานของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภรรษตรา แสนวา และผู้ร่วมวิจัย ได้ศึกษาลักษณะของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นองค์การคุณภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา การวิจัยในระยะที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลลักษณะของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นองค์การคุณภาพ และนำไปสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อหาลักษณะสำคัญและยืนยันลักษณะสำคัญของห้องสมุดคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิจัยในระยะที่ 2 การศึกษาสภาพจริงของห้องสมุดคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา และแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่องค์การคุณภาพ การวิจัยในระยะที่ 3 นำผลการวิจัยในระยะที่ 1-2 มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดคุณลักษณะของห้องสมุดที่เป็นองค์การคุณภาพ และกำหนดแนวทางการพัฒนาไปสู่องค์การคุณภาพ ยืนยันผลการวิจัยที่ได้โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง (ศุภรรษตรา แสนวา, 2552 : 1-15)

จากงานวิจัย ของศุภรรษตรา แสนวา มาตรฐานในด้านทรัพยากรทางกายภาพ ห้องสมุดจะต้องมีโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสารสนเทศที่พร้อมและได้มาตรฐานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดึงดูดให้ผู้ใช้บริการเข้ามาใช้บริการ มีความเหมาะสม ทั้งด้านของขนาดของอาคารที่มีการจัดวางอย่างเหมาะสม มีพื้นที่ใช้สอยอย่างเพียงพอ ออกแบบอาคารให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในแต่ละส่วน และมีการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สถานที่ตั้งห้องสมุดควรสะดวกต่อการเดินทางและเข้าถึงได้ง่าย สถานที่สะอาดเรียบร้อย แสงสว่างและอุณหภูมิเหมาะสม มีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ทั้งแบบเป็นกลุ่ม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นบริเวณที่สงบเพื่อการศึกษาค้นคว้า และควรจัดให้มีที่สำหรับพักผ่อนและให้ความบันเทิงด้วย นอกจากนั้นควรมีบริการสถานที่สำหรับศึกษาค้นคว้า จัดห้องหรือบริเวณเพื่อการศึกษาค้นคว้าทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม ที่ง่ายและสะดวกต่อการเข้าใช้บริการ

สรุปได้ว่า อาคารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา ตัวอาคารควรเป็นอาคารเอกเทศ มีการบริหารจัดการสถานที่ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีพื้นที่ที่ออกแบบเพื่อให้สะดวกแก่ผู้ใช้บริการเอื้อต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอย่างเพียงพอ มีเนื้อที่สำหรับผู้ใช้บริการห้องสมุดและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบของการเรียนการสอน

และการศึกษาเรียนรู้ในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งอาคารห้องสมุดต้องสามารถเปลี่ยนแปลงการใช้งานได้อย่างเหมาะสมในอนาคตด้วย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อตั้งขึ้นมาพร้อมกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา กล่าวคือ เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตรได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในปี พ.ศ. 2497 ในขณะนั้นสำนักหอสมุดกลาง มีฐานะเป็นเพียงแผนกหอสมุด ขึ้นกับสำนักงานอธิการบดีและดำเนินงานควบคู่กับ วิทยาลัยวิชาการศึกษา มาโดยตลอด จนเมื่อได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดจึง ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสำนักหอสมุดกลางด้วย

เมื่อเริ่มแรก หอสมุดตั้งอยู่ที่ตึกคณะศึกษาศาสตร์ดำเนินงานในระยะ 7 ปีแรกระหว่าง พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2505 กิจกรรมหอสมุดได้ขยายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการ และการเงินจาก A.I.D. และ USOM (ในขณะนั้น) โดยทำสัญญากับมหาวิทยาลัยอินเดียน่า เพื่อปรับปรุงหอสมุด ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตามโครงการความช่วยเหลือได้มีการส่งคณาจารย์ที่ปฏิบัติงานในหอสมุดไปศึกษาวิชา บรรณารักษศาสตร์สมัยใหม่ ขณะเดียวกัน รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญจากแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินเดียน่า มาช่วยในการจัดตั้งหอสมุด และให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดหาตำรา และสื่อโสตทัศนศึกษา

ในปี พ.ศ. 2499 มีการจัดสร้างอาคารหอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร มีพื้นที่ 912 ตาราง เมตร สามารถเก็บหนังสือได้ประมาณ 100,000 เล่ม และเปิดบริการเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2500 อาคารหอสมุด หลังนี้มีการติดตั้งระบบเครื่องปรับอากาศทั้งอาคาร จึงนับได้ว่าเป็นหอสมุดที่ทันสมัยที่สุดในประเทศไทยใน ขณะนั้น เมื่ออาคารเดิมไม่สามารถรองรับความต้องการได้อีกต่อไป เนื่องจากมีการเพิ่มวัสดุต่างๆ ประกอบกับ วิทยาลัยได้ขยายรับนิสิตเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้เนื้อที่สำหรับบริการผู้ใช้มีไม่เพียงพอ ทางวิทยาลัยจึงได้สร้างอาคาร หอสมุดขึ้นอีก 1 หลัง ในปีพ.ศ. 2514 ขนาดพื้นที่ 2,986 ตารางเมตร และเปิดให้ใช้เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2515 ทำให้หอสมุด มีอาคาร 2 หลัง เชื่อมติดต่อกันและกันรวมพื้นที่ในการใช้ทั้งสิ้น 3,898 ตารางเมตร

ในปี พ.ศ.2528 มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าอาคารหอสมุดมีสภาพแวดล้อมแออัด อันเนื่องจาก มีนิสิต เพิ่มขึ้น ประกอบกับหอสมุดเองก็มีปริมาณทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น มหาวิทยาลัยจึงได้จัดสร้างอาคาร หอสมุดหลังใหม่ขึ้น พร้อมกับขอพระราชทานพระนามาภิไธย “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ” อนุญาตจารึกเป็น ชื่ออาคารสำนักหอสมุดกลาง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯเสด็จพระราชดำเนินมาทรงวางศิลาฤกษ์“อาคารสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ”เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2530

อาคารสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

อาคารสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 13 ตุลาคมพ.ศ. 2529 แล้วเสร็จเมื่อ วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2532 และเปิดให้บริการ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2532 เป็นอาคาร 7 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอย 10,200 ตร.ม. ต่อมาในปีงบประมาณ 2544 สำนักหอสมุดกลาง ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อต่อเติมอาคารเพิ่มอีก 1 ชั้น ทำให้ห้องสมุดมีพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 1,400 ตารางเมตร แต่ละชั้นมีลักษณะและรูปแบบการให้บริการดังนี้

ชั้น 1 ศูนย์สารสนเทศวัสดุ และศูนย์บริการเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้บริการดังต่อไปนี้

- มุมโสตทัศน : บริการชมวีซีดี ดีวีดี ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
- ห้องมัลติมีเดียสำหรับชมภาพยนตร์ตั้งแต่ 8-20 คน
- เคาน์เตอร์บริการยืม-คืนโสตทัศน
- บริการจองใช้ห้องศึกษาค้นคว้าสำหรับบัณฑิตศึกษา และห้องประชุม
- บริการห้องฝึกอบรม

ชั้น 2 บริการยืม-คืน บริการเอกสารอ้างอิง บริการให้คำปรึกษาและช่วยการค้นคว้า บริการสืบค้นข้อมูลวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์ และห้องประชุม ให้บริการดังต่อไปนี้

- เคาน์เตอร์บริการยืม-คืนหนังสือ/ปริญญานิพนธ์ และบริการยืมระหว่างห้องสมุด
- เคาน์เตอร์บริการตอบคำถามและช่วยการศึกษาค้นคว้า
- บริการ iPad / Notebook
- มุม Smart Library จัดแสดงหนังสือใหม่
- ห้องประชุม ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร

ชั้น 3 วารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องอื่นๆ ห้องศึกษาค้นคว้า ให้บริการดังต่อไปนี้

- บริการวารสาร/หนังสือพิมพ์
- ห้องศึกษาค้นคว้าสำหรับบัณฑิตศึกษา จำนวน 2 ห้อง
- ห้องศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มสำหรับนิสิต จำนวน 1 ห้อง

ชั้น 4 ห้องบริการหนังสือและเอกสารหมวดเบ็ดเตล็ด ปรัชญา จิตวิทยา และศาสนา ศูนย์ปริญญานิพนธ์ สิ่งพิมพ์รัฐบาล และห้องหนังสือสำหรับเด็ก

- ห้องศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มสำหรับนิสิต จำนวน 2 ห้อง

ชั้น 5 ห้องบริการหนังสือและเอกสารหมวดสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และหนังสือแบบเรียน

- ห้องศึกษาค้นคว้าสำหรับอาจารย์
- ห้องศึกษาค้นคว้าเดี่ยวและกลุ่มสำหรับนิสิต ห้องเดี่ยว 6 ห้อง/ ห้องกลุ่ม 1 ห้อง
- บริการถ่ายเอกสาร

ชั้น 6 ห้องบริการหนังสือและเอกสารหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี ศิลปะและการบันเทิง วรรณคดีและประวัติศาสตร์ นวนิยายและเรื่องสั้น มุมคุณธรรม ห้องเอกสารมศว และห้องเอกสารพิเศษ

- ห้องศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มสำหรับนิสิต จำนวน 2 ห้อง

ชั้น 7 เป็นพื้นที่ดำเนินงานต่างๆของห้องสมุดได้แก่

- ห้องผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง
- งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ
- งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
- ห้องประชุมสำนักหอสมุดกลาง
- ห้องสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ห้องเอนกประสงค์

ชั้น 8 พื้นที่ห้องประชุม

- ห้องประชุมหลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ
- ห้องประชุม
- ห้องเอนกประสงค์

ห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เดิมใช้ชื่อว่า หอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ เป็นหน่วยงานขยายของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เริ่มเปิดบริการเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2539 โดยอาศัยเนื้อที่บนชั้น 4 ของอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ พร้อมกับได้รับความช่วยเหลือจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ในเรื่องครุภัณฑ์ต่าง ๆ ส่วนบุคลากรหอสมุดเริ่มต้นด้วยจำนวนบุคลากรเพียง 7 คน ระหว่างนั้นก็ได้นำเงินไปก่อสร้างอาคารหอสมุดหลังใหม่ซึ่งเป็นอาคารเอกเทศ ก่อสร้างด้วยเงินงบประมาณจำนวน 140 ล้านบาท อาคารหอสมุดเป็นอาคารใหญ่มี 7 ชั้น เนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 10,000 ตารางเมตร ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2540 ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2541 ได้ย้ายมายังอาคารหอสมุดหลังใหม่

ต่อมาในปี 2560 หอสมุด มศว องค์กรฯ มีการปรับเปลี่ยนการบริหารหน่วยงานโดยจัดจำแนกงานที่มีภาระงานคล้ายคลึงกันมารวมกัน เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตามสายการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งโครงสร้างการแบ่งส่วนงาน และได้ปรับเปลี่ยนชื่อหน่วยงาน เป็นห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจุบันอาคารห้องสมุดเปิดให้บริการ 5 ชั้น ดังนี้

ชั้น 1 พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Learning Space)

- พื้นที่เพื่อการอ่าน
- ให้บริการหนังสือพิมพ์ฉบับปัจจุบัน และฉบับล่วงเวลา 1 วัน, 2 วัน
- สำนักงานบริหาร และส่วนปฏิบัติงานห้องสมุด
- ร้านถ่ายเอกสาร, ร้านกาแฟ, ตู้จำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ
- ห้องสมุดในสวน

ชั้น 2 พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Discovery Space)

- มุมโสตทัศน : บริการชมวีซีดี ดีวีดี ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
- ห้องมัลติมีเดียสำหรับชมภาพยนตร์ตั้งแต่ 10-30 คน
- เคาน์เตอร์บริการยืม-คืนโสตทัศนวัสดุ
- ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
- พื้นที่นั่งอ่าน

ชั้น 3 ห้องสมุดสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ปรินต์เอาท์ สารนิพนธ์
- คู่มือการศึกษา
- เอกสารมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.)
- เอกสารมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

ชั้น 4 ห้องสมุดสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

- ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- นวนิยายเรื่องสั้น

- ห้องประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 6 ห้อง

ชั้น 5 ห้องสมุดสาขาวิชาศิลปศาสตร์

- ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปศาสตร์
- หนังสือมุลมุลคุณธรรม
- จุลสาร
- ห้องประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 6 ห้อง

พื้นที่การเรียนรู้

พื้นที่การเรียนรู้สามารถแบ่งเป็น พื้นที่ทางกายภาพที่จับต้องได้ (physical space) และพื้นที่เสมือน (virtual space) พื้นที่ทางกายภาพจะคำนึงถึง แสง เสียง และคุณภาพของอากาศ ส่วนพื้นที่เสมือนจะคำนึงถึง ความพร้อมใช้ และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการเรียนรู้ที่กำลังจะเกิดขึ้น ในยุคปัจจุบันและอนาคต จะเป็นการเชื่อมต่อกัน ระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่เสมือน นอกจากนี้ มิติการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะ ในระดับอุดมศึกษาจะมองในมิติของ “ห้องเรียน (classroom)” ขยายไปสู่ “อาคาร (building)” “วิทยาเขต (campus)” และ “เมือง (city)” ยังมีอีกพื้นที่ที่อยู่นอกห้องเรียนที่ควรได้รับความเอาใจใส่คือ พื้นที่ที่อยู่ระหว่าง (“in-between” spaces) ซึ่งอาจอยู่ระหว่างห้องเรียนอยู่ระหว่างอาคาร อยู่ระหว่างวิทยาเขต หรือแม้แต่อยู่ระหว่างเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ทางสังคม (social space) ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ (informal learning) ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นทางการ (formal learning) พื้นที่การเรียนรู้ เป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นสูงในการรองรับกิจกรรมหลากหลายประเภท เป็นพื้นที่ที่สามารถจัดตั้งได้หลากหลายรูปแบบ เคลื่อนย้ายได้ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการพูดคุย ระดมความคิด เช่นกระดานอัจฉริยะ คอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต รวมถึงการคำนึงถึงการเตรียมสิ่งสนับสนุนการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการเช่นปลั๊กไฟ จุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยอาจดัดแปลงจากห้องเรียนแบบเดิม ห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ หรือใช้พื้นที่ห้องสมุดได้ (จิโรจน์ สุรพันธ์, 2558: 29-34)

รองศาสตราจารย์ ดร.วรารณ สามโกเศศ ได้บรรยายในหัวข้อสัมมนาบุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี 2547 “ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ครั้งที่ 4” ในหัวข้อ ห้องสมุดสุดยอด : จากมุมมองนักบริหารว่า ห้องสมุดที่ดีต้องมีหลายอย่างประกอบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโลกของสังคมแห่งความรู้ (Knowledge-base society) ห้องสมุดประกอบด้วย 4 ฐานแห่งการสร้างความรู้ (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551: 35-38) ได้แก่

1. Creation คือ การสร้างความรู้ หรือ องค์ความรู้ ได้แก่มหาวิทยาลัย สถาบันที่ผลิตงานวิจัย
2. Education คือความรู้ การศึกษา ที่ได้รับการเผยแพร่โดยผู้สอน ได้แก่ ครู อาจารย์ ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัย
3. Management คือ การจัดการความรู้เพื่อนำมาใช้ต่อไป ได้แก่ ห้องสมุด ห้องสมุดมีหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด หรือถ่ายโอนความรู้ (Knowledge transfer) ไปสู่ผู้ใช้ห้องสมุดโดยผ่านบริการต่างๆ ของห้องสมุด นอกจากนั้นยังรวมไปถึงอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุทั้งหลาย เช่น สไลด์ แผ่นเสียง วิดีทัศน์ ฯลฯ ซึ่งเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ด้วย
4. Usage คือ การนำความรู้มาใช้ อาจเป็นการนำมาใช้โดยตรง โดยได้รับความรู้จากอาจารย์ ผ่านทางการศึกษา หรือใช้โดยการจัดการความรู้จากห้องสมุด

และจากบทความเรื่องการปรับตัวของห้องสมุดประชาชนเดนมาร์ก เรียบเรียงจากการบรรยายเรื่อง “Challenges in transforming libraries from collection centered to user centered organizations” ในงานประชุมวิชาการ TK Forum 2015 โดย เจนส์ ธอร์ฮาวเกอ (Jens Thorhauge) ที่ปรึกษาการพัฒนาห้องสมุดประเทศเดนมาร์ก ให้ข้อมูลว่า คนรุ่นใหม่ในเดนมาร์กใช้สื่อออนไลน์เฉลี่ย 3.5-4 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่อัตราการอ่านหนังสือลดลงมีเด็กซึ่งออกจากโรงเรียนกลางคันถึง 15% อันเนื่องมาจากปัญหาการอ่านออกเขียนได้ทั้งๆที่ เมื่อ 20 ปีก่อนห้องสมุดเต็มไปด้วยเด็กๆ แต่ตอนนี้คนกลุ่มนี้หายไปอย่างเห็นได้ชัด ห้องสมุดประชาชนมีอัตราการยืมหนังสือลดลงอย่างต่อเนื่องประมาณ 6% ต่อปี อาจเป็นเวลาที่ต้องนับถอยหลังไปสู่วันที่ไม่มีคนยืมหนังสืออีกแล้วก็ได้ แต่ข่าวดีก็คือในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมานี้จำนวนผู้ที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดกลับเพิ่มขึ้นหมายความว่าชาวเดนิชยังคงนิยมเข้าห้องสมุด แต่ไม่ใช่เพื่อยืมหนังสือ พวกเขาใช้บริการด้วยเหตุผลที่หลากหลายออกไป เช่นต้องการใช้สถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาค้นคว้า มาประชุมเข้าฟังการบรรยาย หรือทำกิจกรรมต่างๆ มีนักวิชาการวิเคราะห์ไว้ว่า ความรู้ส่วนใหญ่ในโลกปัจจุบันไม่ใช่สิ่งที่เหมาะจะบรรจุไว้ในชั้นหนังสืออีกแล้วในขณะที่ห้องสมุดกลับยังคงยึดติดอยู่กับหนังสือแบบกายภาพ (ฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2562: 1-4)

ในสถานการณ์เช่นนี้ ห้องสมุดมีทางออกอยู่ 3 ทาง คือ

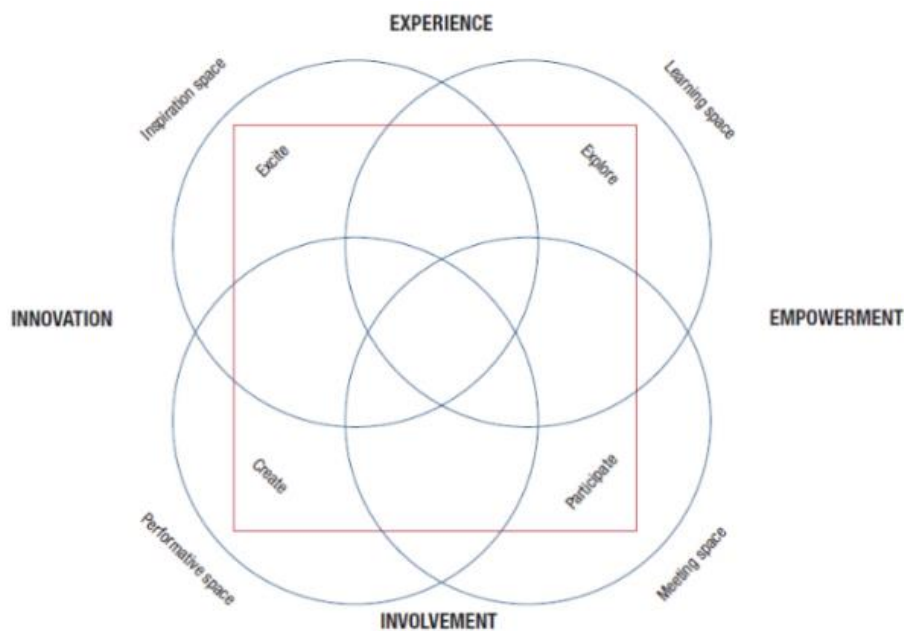
ทางที่ 1 รักษาการให้บริการรูปแบบเดิมไว้ ซึ่งยังสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการจำนวนมากที่ยังคุ้นเคยกับการเข้ามาที่ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ แต่จะค่อยๆ สูญเสียผู้ใช้บริการที่เป็นคนรุ่นใหม่ ทั้งยังเสี่ยงที่จะถูกปรับลดงบประมาณและปิดตัวไปในที่สุด

ทางที่ 2 ปรับตัวให้กลายเป็นห้องสมุดดิจิทัล โดยการต่อยอดการให้บริการสารสนเทศดิจิทัล ไปพร้อมกับการรักษาสถานภาพของห้องสมุดแบบที่เคยเป็นมา ดูเหมือนเป็นแนวทางที่น่าจะใช้งานได้และสมเหตุผลหาก

สามารถเอาชนะอุปสรรคด้านลิขสิทธิ์ แต่มันก็ไม่ใช่ง่ายนัก อีกทั้งยังต้องแข่งขันกับผู้ให้บริการในเชิงพาณิชย์อีกหลายราย

ทางที่ 3 ออกแบบการให้บริการของห้องสมุดเสียใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้คนที่อยู่ในโลกโลกาภิวัตน์และยุคสมัยดิจิทัล โดยอาจต้องละทิ้งการมุ่งเน้นทรัพยากรหนังสือ แล้วหันไปให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแม้จะเป็นแนวทางที่ยากที่สุดแต่น่าจะเป็นหนทางที่ยั่งยืนที่สุดสำหรับห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนเดนมาร์กเลือกเผชิญกับความท้าทายของยุคสมัยตามแนวทางที่ 3 ภายใต้โครงการโมเดลแห่งเดนมาร์ก ด้วยการออกแบบแนวคิดใหม่เพื่อสร้างบริการใหม่ๆ ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้คนอย่างแท้จริง แนวคิดที่ว่านี้เรียกว่าแบบจำลองจัตุรัสกาล หรือ Four Spaces Model ซึ่งถูกพัฒนามาจากการทบทวนประสบการณ์ของห้องสมุดทั้งระดับชาติและนานาชาติ ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้และกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศเดนมาร์ก (ฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2562)

ภาพที่ 1 The four spaces – a new model for the public library

ที่มา: Jochumsen, H., Rasmussen, C.H., & Skot-Hansen, D. (2012).

วัตถุประสงค์ในภาพรวมของห้องสมุดตามที่ระบุในโมเดล คือ เพื่อสนับสนุนเป้าหมาย 4 ประการดังนี้ ประสบการณ์ (Experience) การมีส่วนร่วม (Involvement) การเสริมพลัง (empowerment) และนวัตกรรม (Innovation) ในขณะที่เป้าหมาย 2 ประการแรกเกี่ยวเนื่องกับการรับรู้ (Perception) ประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมของบุคคลในการค้นหาความหมายและอัตลักษณ์ (Quest for meaning and identity) ในสังคมที่ซับซ้อน เป้าหมาย 2 ประการหลังสนับสนุนเป้าหมายทางสังคมมากกว่าการเสริมพลังเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาประชาชนที่เข้มแข็งและพึ่งพาตัวเองได้ (Strong and Independent citizens) ผู้ซึ่งสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ส่วนนวัตกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการหาคำตอบใหม่สำหรับปัญหาเชิงปฏิบัติ หรือการพัฒนาแนวคิด วิธีการ หรือการแสดงออกอย่างมีศิลปะ (Artistic expression) ที่เป็นสิ่งใหม่อย่างแท้จริง

พื้นที่ 4 ประเภท ไม่ควรถูกมองว่าเป็น “ห้อง” แบบเอกเทศ (Concrete room) ในความหมายเชิงกายภาพ แต่เป็นความเป็นไปได้ (Possibilities) ที่จะบรรลุเป้าประสงค์ได้ทั้งในอาคารห้องสมุด (Physical Library) และ ไซเบอร์สเปซ (Cyberspace)

พื้นที่การเรียนรู้เป็นพื้นที่ที่คุณสามารถศึกษาค้นคว้า และค้นพบโลก การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการเล่น หรือ อาจจะเป็นกิจกรรมเชิงศิลปะ หลักสูตร การอ่านและการใช้สื่อ รวมถึงกิจกรรมชนิดอื่น ณ ที่นี้ คุณอาจพบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) การบรรยาย และ การนำเสนอผลงาน การเข้าถึงทรัพยากรองค์ความรู้ บริการถามบรรณารักษ์ (Ask-a-librarian services) และการจองเวลาพบบรรณารักษ์ (Book a Librarian) เป็นต้น

หลักการออกแบบสำหรับพื้นที่ทั้ง 4 ประเภทเน้น 3 ด้านหลัก นั่นคือ พื้นที่กายภาพ (Physical space) การออกแบบภายใน (Interior design) เฟอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น (Furniture and other facilities) รวมถึงกิจกรรมและรูปแบบพฤติกรรม (Activities and behavioral patterns) (วัฒนชัย วินิจจะกุล, 2558: 33-35)

เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว ห้องสมุดจำเป็นต้องมีพื้นที่ 4 ลักษณะ เพื่อรองรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น ได้แก่

1. **พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Learning Space)** เพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและค้นพบโลก ซึ่งอาจจะมีรูปแบบเป็นพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่เสมือนก็ได้ เช่น e-learning อาจเพิ่มบริการการให้คำปรึกษาในชีวิตประจำวัน หรือการทำงานโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีจิตอาสา ห้องสมุดแห่งหนึ่งของเดนมาร์กเห็นปัญหาของเด็กที่เป็นบุตรหลาน ของผู้อพยพแรงงานต่างชาติ ซึ่งประสบปัญหาการเรียนเพราะครอบครัวใช้ภาษาเดนิชได้ไม่ดื่นก จึงได้จัดกิจกรรมสอนการบ้านให้กับเด็กๆ 2-3 ชั่วโมงหลังเลิกเรียน

2. **พื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration space)** เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ โดยเน้นไปที่การจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สำหรับเด็กๆ การเล่นเป็นการสร้างแรงบันดาลใจอย่างหนึ่ง ห้องสมุดจึงอาจสร้างสนามเด็กเล่นไว้ด้วยก็ได้ นอกจากนี้อาจนำสื่อสมัยใหม่มาช่วยสร้างสีสันในการนำเสนอเนื้อหาสาระ

3. **พื้นที่พบปะ (Meeting Space)** เป็นพื้นที่สาธารณะแบบเปิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งการพบปะกันอย่างอิสระแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมักถูกประเมินค่าต่ำกว่าความเป็นจริง ทั้งๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด คนในสังคมตะวันตกค่อนข้างมีความโดดเด่นในจิตใจ เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมตะวันออก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่ห้องสมุดจะมีพื้นที่เปิดโอกาสให้คนได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น

4. **พื้นที่แสดงออก (Performative space)** มุ่งเน้นการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ ห้องสมุดอาจจัดหาอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก เช่น เครื่องพิมพ์สามมิติ หรือโปรแกรมซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเวิร์คช็อปเพื่อพัฒนาความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งมีพื้นที่จัดแสดงผลงาน เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด หรือผลงานจากเครื่องพิมพ์ 3 มิติ (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2563: 2-4)

โดยสรุปการออกแบบและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) สิ่งสำคัญ คือ การใช้พื้นที่ทุกส่วนให้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ การออกแบบและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน อาทิ จัดให้มีอุปกรณ์สืบค้นข้อมูลจัดวางในพื้นที่ที่ใช้งานได้สะดวก สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง การจัดพื้นที่บริการให้เหมาะสมกับพฤติกรรมความต้องการที่หลากหลายและแตกต่างกันของแต่ละบุคคล การดำเนินการดังกล่าวเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การสืบค้น การแก้ปัญหา ต่างๆ และก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ในห้องสมุด มีความจำเป็นในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคดิจิทัล ต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและคู่แข่งที่หลากหลาย

ดังที่รุจโรจน์ แก้วอุไร (2562: 366) กล่าวว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ไว้ให้บริการ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม พื้นที่สำหรับการศึกษาส่วนบุคคล พื้นที่ทำงานกลุ่มซึ่งมีการออกแบบสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของพื้นที่การเรียนรู้เหล่านั้นในด้านกายภาพการออกแบบตกแต่งสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้ใช้บริการยุคดิจิทัล

ดังนั้นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในฐานะเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และเรียนรู้ สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เป็นพื้นที่การเรียนรู้ส่วนกลางของสถาบัน เป็นพื้นที่การเรียนรู้สำหรับการแบ่งปันความคิดและประสบการณ์ การดำเนินการสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา ศตวรรษที่ 21 การปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการ พื้นที่การให้บริการ ต้องเปลี่ยนแนวทางไปสู่การเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัล ห้องสมุดมีหน้าที่

จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้ใช้บริการ ทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาค้นคว้า แบ่งปันความรู้ ห้องสมุดจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้น่าใช้บริการ ดึงดูดให้ผู้ใช้เข้ามาใช้บริการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบจากห้องสมุดให้เป็น“พื้นที่การเรียนรู้” ในลักษณะที่ยืดหยุ่นต่อการใช้งาน ลักษณะทางกายภาพต้องดึงดูดและส่งเสริมให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานและเรียนรู้ร่วมกันได้อย่าง สะดวกสบาย ปลอดภัย และมีความสุข

การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ในการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ ดังนี้

เบลิน (Bailin, Kylie. 2013: Online) ทำวิจัยกรณีศึกษาที่ห้องสมุดของนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) โดยกล่าวว่าเมื่อสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลยังคงมีอิทธิพลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงชีวิตของคนเรา ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้มั่นใจว่าบริการยังคงมีความสอดคล้องต่อความต้องการของผู้ใช้งานวิจัยนี้ดำเนินการในช่วงปี 2009-2011 ที่มีการปรับห้องสมุดของนิวเซาท์เวลส์ขึ้นใหม่ และประเมินผลความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ในแง่ของพื้นที่และสถานที่ โดยการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเพื่อวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อพื้นที่และ/หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องสมุด ได้แก่ พื้นที่ศึกษา ร่วมกัน พื้นที่ศึกษาเดี่ยว การออกแบบพื้นที่ว่าง พื้นที่สร้างสรรค์ เทคโนโลยี ระดับเสียง และเขตความช่วยเหลือ (Help zone) ซึ่งผลวิจัยพบว่าผู้ใช้อย่างคงต้องการพื้นที่ทางกายภาพ และว่าห้องสมุดมีคุณค่าสูงในฐานะที่เป็นสถานที่สำหรับรวมตัวกัน และศึกษาค้นคว้าเพราะมีสภาพแวดล้อมที่ออกแบบมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย

แอนดริว (Andrews. 2015: Online) ศึกษาพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยทำการศึกษาวิธีการที่นักศึกษาใช้งานห้องสมุด ได้แก่ การใช้เฟอร์นิเจอร์ ความต้องการด้านเทคโนโลยี และพื้นที่ โดยนับช่วงตั้งแต่มีการปรับปรุงห้องสมุดมันน์ (Mann Library) ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell University) ระหว่างปีค.ศ. 2007 – 2015 ด้วยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ประกอบด้วยการสำรวจ การสัมภาษณ์ แบบทดสอบ การใช้ประโยชน์ และแบบฝึกการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาพฤติกรรมการใช้และความต้องการจำเป็นของผู้ใช้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเพื่อช่วยในการออกแบบพื้นที่การศึกษาค้นคว้าร่วมกันขึ้นใหม่ แล้วจากนั้นประเมินผลที่ได้

ชา (Cha. 2015: Online) ศึกษาสิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษาในการใช้พื้นที่ทางกายภาพของห้องสมุด โดยกล่าวว่าพื้นที่ทางกายภาพในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทวีความสำคัญมากขึ้นต่อการสนองความต้องการ

ที่หลากหลายของนักศึกษาสำหรับพื้นที่การเรียนรู้ การวางแผนการออกแบบพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดพื้นที่ที่มีคนหนาแน่นเกินไป และใช้ประโยชน์ไม่พอในห้องสมุด ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ของนักศึกษาจะช่วยเอื้ออำนวยการวางแผนและการออกแบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลการใช้พื้นที่ให้มีประโยชน์คุ้มค่า เนื่องจากทางเลือกของพื้นที่ว่างของนักศึกษามีประโยชน์อย่างมากสำหรับการใช้พื้นที่ในห้องสมุด การวิจัยนี้จึงศึกษาปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อทางเลือกพื้นที่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยใช้การสำรวจผู้ใช้ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอินโดเวน (Eindhoven University) ในประเทศเนเธอร์แลนด์ พื้นที่สำคัญ 5 อย่างประกอบด้วย จำนวนของพื้นที่ ระดับการใช้เสียง ความแน่นขนัด ความสบายของการจัดเฟอร์นิเจอร์ และความสะอาด นอกจากนี้รูปแบบของทางเลือกพื้นที่ว่างยังมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้และแบบของกิจกรรม

เทวานีมิ (Tevaniemi. 2015: Online) นำเสนอกรณีศึกษาห้องสมุดในฐานะที่เป็นคู่ร่วมของการเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแทมเปเร (Tampere University) ในฟินแลนด์ โดยเสนอโอกาสแก่ห้องสมุดในการพัฒนาเชิงทดลองของพื้นที่ซึ่งทำได้หลายงานสำหรับการให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อขยายบทบาทของห้องสมุด ดังนั้น ห้องสมุดจึงกลายเป็นพลพรรคร่วมที่สาม ที่เอื้ออำนวยพื้นที่การเรียนรู้นั่นเอง นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มความเข้มแข็งในด้านความเชี่ยวชาญของห้องสมุดเองผ่านทางความร่วมมือที่ประสบผลกับนักศึกษาปริญญาตรีและกลุ่มอื่นๆ ผลที่ได้จากการวิจัยจึงสนับสนุนการวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาว่าห้องสมุดเป็นพื้นที่การเรียนรู้แบบมุ่งกลุ่มเป้าหมายมากกว่า

แอลลิสัน (Ellison, 2016: Online) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าพื้นที่ภายในอาคารห้องสมุดที่ออกแบบมานั้นช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักศึกษาและสนองความต้องการของนักศึกษาอย่างไร งานวิจัยนี้เป็นกรณีศึกษาที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม นอกจากนั้นยังมีการสังเกตการณ์ และการวัดผลระดับที่ได้รับ ผลที่ได้พบว่าแม้อาคารห้องสมุดจะเป็นที่นิยมในฐานะที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้ และจัดแบบการเรียนรู้ต่างๆ แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาด้านการออกแบบภายใน รวมทั้งแรงกดดันของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้มีความต้องการพัฒนาอาคารห้องสมุดให้ทันสมัยเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของความจำเป็นและความต้องการของผู้ใช้

จิราพร บานลา (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและบทบาทในการออกแบบอาคารห้องสมุดของผู้บริหารห้องสมุด ระหว่าง พ.ศ. 2542-2554 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ผู้บริหารห้องสมุดคำนึงถึงในการพิจารณาสร้างอาคารห้องสมุดหลังใหม่ ได้แก่ ความต้องการให้อาคารห้องสมุดใหม่เป็นอาคารที่ทันสมัย สวยงาม มีสุนทรียภาพ ดึงดูดผู้ใช้ให้ต้องการเข้าใช้ห้องสมุด นักศึกษามีความต้องการพื้นที่ในการศึกษาค้นคว้าที่เปลี่ยนแปลงไป อาคารห้องสมุดเดิมคับแคบไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบสิ่งพิมพ์ และต้องการให้อาคารห้องสมุดมีห้องเรียน/ห้องประชุม

ด้านการจัดวางแผนผังอาคาร องค์ประกอบที่ผู้บริหารคำนึงถึง ได้แก่ การมีพื้นที่สำหรับการดำเนินงานด้านอิเล็กทรอนิกส์อย่างเหมาะสมและเพียงพอ มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ศูนย์อำนวยความสะดวกทางการเรียนรู้ (Information commons) เป็นบริเวณที่สงบและสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาค้นคว้า ทำให้ห้องสมุดจัดให้มีพื้นที่สำหรับบริการเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรม เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการอินเทอร์เน็ต การจัดให้มีบริการเครื่องพิมพ์เอกสารจากคอมพิวเตอร์ บริการถ่ายเอกสาร และบริการอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่ห้องสมุดจัดให้บริการ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ใช้มีอยู่ เช่น คอมพิวเตอร์แบบพกพา โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น รวมถึงการจัดให้มีพื้นที่ให้ผู้ใช้สามารถเข้ามาใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และจัดบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มไว้ด้วย

การใช้บริการห้องสมุดของผู้ใช้บริการในปัจจุบัน มีรูปแบบ และความต้องการที่ปรับเปลี่ยนไป ความมุ่งหวัง และความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดเป็นไปเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากห้องสมุดให้เป็น“พื้นที่เพื่อการเรียนรู้” ในลักษณะที่ยืดหยุ่นต่อการใช้งาน ทั้งในด้านของลักษณะทางกายภาพต้องมีความทันสมัย มีความยืดหยุ่นในการให้บริการ มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวก มาพัฒนาห้องสมุดให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนไปจากเดิม รูปแบบการบริการเชิงรุก ส่งเสริมให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานและเรียนรู้ร่วมกันได้อย่าง สะดวกสบาย ปลอดภัย และที่สำคัญคือมีความสุข

การเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง (อังศินันท์ อินทรกำแหง 2547 : 52-58) ได้สรุปว่าการเรียนรู้ร่วมกันนั้นเป็นวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม หรือเป็นคู่ โดยมีเป้าหมายพื้นฐานอันเดียวกันกับการทำงานให้สำเร็จ ในกระบวนการทำงานนี้จะเกิดการเรียนรู้อย่างร่วมมือกัน ไม่ใช่การเรียนรู้อย่างแข่งขันเป็นการเรียนรู้ที่มีพลังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของความรู้ ความเชื่อ เจตคติ และทักษะของสมาชิกอื่นๆ ได้ หากนักการศึกษา มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้สอดคล้องกับความต้องการ ความพร้อมและความสนใจ ได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในบรรยากาศที่พึงพอใจ และเป้าหมายของกลุ่มที่กำหนดโดยกลุ่มไว้อย่างชัดเจนเข้าใจตรงกัน จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มนี้ช่วยจูงใจให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและผูกพันที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ และดำเนินงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ตามเป้าหมาย

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีสื่อสารและโทรคมนาคมมีบทบาทต่อการดำรงอยู่ของห้องสมุดเป็นอย่างยิ่ง ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่ต้องเดินทางมายังห้องสมุด ดังนั้นเพื่อให้ห้องสมุดยังคงดำรงอยู่ได้นอกเหนือจากการเป็นแหล่งสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ห้องสมุดต้องมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพอย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการเชิญชวนให้ผู้ใช้เข้ามาใช้พื้นที่ห้องสมุด ห้องสมุดต้องเพิ่มพื้นที่การทำงานร่วมกันเพื่อกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความต้องการใช้พื้นที่ของผู้ใช้เป็นสำคัญ การจัดพื้นที่ให้มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน การออกแบบที่ดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ มีจินตนาการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ทำงานร่วมกันได้อย่างสนุกสนานและสะดวกสบาย (ปราณี อัสวภูษิตกุล 2561 : 1)

ห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 เป็นการบูรณาการระหว่างห้องสมุดแบบเดิมกับห้องสมุดดิจิทัลเพราะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานและให้บริการ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้และการคำนึงถึงผู้ใช้บริการเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งจะทำให้ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่างๆ ได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และได้รับความพึงพอใจ การปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็มีส่วนทำให้ห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์และปรับเปลี่ยนการบริการให้สอดคล้องกับสถานการณ์สมาคมทางวิชาชีพยังคงมีบทบาทสำคัญต่อห้องสมุดและบรรณารักษ์ในทุกยุคทุกสมัย เพราะการทำงานร่วมกันจะเป็นแรงผลักดันให้ห้องสมุดพร้อมบริการทุกศตวรรษ (ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ 2561 : 1-14)

ในทศวรรษ 1990 เมือง Stuttgart ได้วางแผนสร้างศูนย์กลางใหม่ของเมือง และเห็นว่าควรมีห้องสมุดอยู่ด้วย ทางคณะกรรมการสร้างห้องสมุดได้กำหนดวิสัยทัศน์ของห้องสมุดไว้ว่า “เป็นห้องสมุดมัลติมีเดียสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นศูนย์บริการแบบเปิด สำหรับสนับสนุนประชาชนที่แสวงหาการแนะนำ สนับสนุนในสังคมฐานความรู้” นอกจากนั้นยังได้วางปรัชญาไว้ถึง 16 ประการ เช่น 1) Library 21 เชื่อมโยงวัฒนธรรมประเพณีกับนวัตกรรม 2) Library 21 สนับสนุนการเข้าถึงสารสนเทศโดยเสรีและจะเปิดบริการ 24 ชั่วโมง และ 3) Library 21 เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมุ่งเป้าหมาย (พิมพ์ร่ำไพ เปรรมสมิทธิ 2561 : 45-58)

การให้บริการห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 ต้องสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในแต่ละยุคสมัย ศตวรรษที่ 21 การศึกษาจะเน้นเรื่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ห้องสมุดในศตวรรษที่ 21 เป็นแหล่งรวบรวมบริการและความรู้ ต้องสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมการอ่าน เพราะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นผู้เรียนดิจิทัลเพราะสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ล้วนมีสื่อดิจิทัลและสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากมาย ให้ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งความบันเทิง เช่น การเล่นเกม การรับและการส่งอีเมลหรือข้อความ

การคุยโทรศัพท์ การดูโทรทัศน์และโฆษณา เป็นต้น ผู้เรียนจึงสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการเห็นภาพและการเคลื่อนไหว/การสัมผัส (วัฒนชัย วินิจจะกุล 2557 : 12, 24-25)

มธุรส ปราบไพรี และทวี นวมนิม (2562: บทคัดย่อ) กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อการปรับตัวของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ให้มีความสอดคล้อง การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และ 3) แนวทางการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์ สังเกต และสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการ จำนวน 472 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและสถิติพรรณนา ผลการศึกษาพบว่ามีกระบวนการ 9 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบ การนำเสนอแผนการดำเนินงาน การบริการ การติดตาม/ประเมินผล และการรายงานผล แนวทางการจัดการ คือ การเพิ่มพื้นฐานการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ที่ยืดหยุ่นต่อการใช้พื้นที่ การมีระบบการรักษาความปลอดภัย การใช้ระบบจองออนไลน์ การพัฒนาบุคลากรให้มีการบริการเชิงรุก และการบูรณาการแนวคิดห้องสมุดสีเขียว

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานสนับสนุน เป็นปัจจัยที่สำคัญของการศึกษา และวิจัยในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ทรัพยากรสารสนเทศ ต่างๆ ที่นิสิต บุคลากร คณาจารย์ ได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ตลอดเวลา การดำเนินการตามปณิธานของสำนักหอสมุดกลาง “มุ่งมั่นให้บริการสารสนเทศที่ได้มาตรฐาน ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และส่งเสริมให้ผู้มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง” เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ในปัจจุบันที่เป็นยุคของเทคโนโลยีผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ และแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว ไม่จำกัดในด้านเวลา และสถานที่ การให้บริการของห้องสมุดจึงต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาให้เท่าทันเทคโนโลยี ก้าวหน้า และทันสมัย หากไม่สอดคล้องกับความต้องการผู้บริการ ก็จะหันไปใช้บริการอื่นๆ ที่สะดวก สบายกว่า และสามารถตอบสนองกับการดำเนินชีวิต การศึกษาเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากกว่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความต้องการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการศึกษา

1. ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยการศึกษาห้องสมุดมหาวิทยาลัย/ห้องสมุดสถาบันการศึกษา, อาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัยและมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวกับอาคารห้องสมุดรวมถึงด้านการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร และเอกสารต่างๆ
2. ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย โดยกำหนดประชากรเป้าหมาย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ อาจารย์ บุคลากร และ นักศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒจำนวนทั้งสิ้น 33,938 คน ดังนี้ บุคลากร จำนวน 5,726 คน จำแนกเป็น บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 1,896 คน และบุคลากรสายปฏิบัติการ จำนวน 3,830 คน

(ข้อมูล ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2562 จากส่วนทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

นักศึกษา จำนวน 28,212 คน จำแนกเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 25,345 คน ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 2,827 ระดับประกาศนียบัตร จำนวน 40 คน

(ข้อมูล ณ เดือน ตุลาคม 2562 งานทะเบียนนิสิตและสถิติ ส่วนส่งเสริมและบริการการศึกษา)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์ บุคลากรและนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากการสุ่มอย่างง่าย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้อาจารย์และบุคลากร จำนวน 50 คน นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 320 คน และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 3 รูปแบบได้แก่

1. แบบสอบถาม (questionnaire) สำหรับศึกษาข้อมูลส่วนตัว วัตถุประสงค์ภายในของบุคคล เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติ ความสนใจแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาประกอบด้วยข้อคำถามแบบปลายปิด และปลายเปิด จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา และสถานภาพ

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการใช้ห้องสมุด คือ ช่วงเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุด, พื้นที่ที่ท่านเข้าใช้บริการ (เฉพาะส่วนของห้องสมุดที่เข้าใช้บริการ), จำนวนชั่วโมง ที่เข้าใช้บริการในแต่ละครั้ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบ และ ลักษณะการใช้บริการห้องสมุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของการใช้บริการห้องสมุด

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview form) เพื่อให้ทราบข้อมูลประกอบที่แอบแฝง รวมทั้งความคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะ

โดยการดำเนินการจะมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าเพื่อพิจารณาแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนความถูกต้องต่างๆ และความครอบคลุมของเรื่องที่ศึกษา เมื่อแก้ไขเครื่องมือแล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาวิเคราะห์แก้ไขข้อบกพร่องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้เครื่องมือวัดที่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกแบบสอบถามให้ผู้ใช้ห้องสมุด ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ประสานงานให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ปฏิบัติงานบริการ เป็นผู้แจกแบบสอบถามให้ผู้ใช้ห้องสมุดตามจุดต่างๆ ทั้งที่สำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ ห้องสมุดละ 250 ชุด โดยเริ่มแจกแบบสอบถามในเดือนมีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม 2564
2. แจกแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายเนื่องจากในช่วงที่ดำเนินการวิจัยเป็นช่วงปิดบริการชั่วคราวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรค โควิด-19
3. สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการห้องสมุดทั้งสองแห่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม แบบสอบที่ได้รับกลับคืนมานั้น ผู้วิจัยและคณะได้นำมากรอกข้อมูลลงรหัส แล้วใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package For The Social Science)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สำหรับค่าเฉลี่ยของข้อมูลจะแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50 – 5.00 เท่ากับ พอใจมากที่สุด

3.50 – 4.49 เท่ากับ พอใจมาก

2.50 – 3.49 เท่ากับ พอใจปานกลาง

1.50 – 2.49 เท่ากับ พอใจน้อย

1.00 – 1.49 เท่ากับ พอใจน้อยที่สุด

3. สำหรับข้อคำถามปลายเปิดได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งแสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม “การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์สำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ช่วงเวลาการดำเนินการอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ห้องสมุดทั้งสองแห่งเปิดให้บริการตามมาตรการของมหาวิทยาลัย บางช่วงเวลา ปิดให้บริการสถานที่ชั่วคราว จึงไม่สามารถดำเนินการในขั้นตอนของการสังเกตพฤติกรรมของผู้ใช้บริการได้ตามปกติ สำหรับรูปแบบของแบบสอบถามใช้ 2 รูปแบบ ฉบับพิมพ์ และแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 รูปแบบและลักษณะการใช้บริการห้องสมุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของการใช้บริการห้องสมุด

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

จากการแจกแบบสอบถามแก่ผู้ใช้บริการ ของห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ สำนักหอสมุดกลาง และ ห้องสมุด
องค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับพิมพ์จำนวน 500 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 424
ฉบับ และได้รับแบบสอบถามฉบับออนไลน์กลับคืนมาจำนวน 105 ฉบับ รวมจำนวนแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์
ข้อมูลจำนวน 529 ฉบับ

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนตัว

รายการข้อมูล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.1 เพศ	ชาย	170	32.1
	หญิง	359	67.9
1.2 อายุ	น้อยกว่า 20 ปี	126	23.8
	อายุ 20-29 ปี	335	63.3
	อายุ 30-39 ปี	22	4.2
	อายุ 40-49 ปี	29	5.5
	อายุ 49 ปีขึ้นไป	17	3.2
1.3 ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	1.3
	ปริญญาตรี/กำลังศึกษา ระดับปริญญาตรี	452	85.4
	สูงกว่าปริญญาตรี/กำลัง ศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	70	13.2
1.4 สถานภาพ	นักเรียน/นักศึกษา	461	87.1
	บุคลากรสายวิชาการ	27	5.1
	บุคลากรสายสนับสนุน	41	7.8
นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 461 คน			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
	ปริญญาตรี/กำลังศึกษา ระดับปริญญาตรี	429	93.06
	กำลังศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา	32	6.94

จากตาราง 1 พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 529 ฉบับ จำแนกเป็นอาจารย์และบุคลากร จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 12.85 นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 429 คน คิดเป็นร้อยละ 81.10 และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 6.05

ตาราง 2 ช่วงเวลาที่เข้าใช้บริการห้องสมุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลำดับที่	ช่วงเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1	6.00-9.00	30	2.73
2	9.00-12.00	262	23.88
3	12.00-15.00	403	36.74
4	15.00-18.00	289	26.34
5	18.00-20.00	81	7.38
6	20.00-22.00	20	1.82
7	22.00-24.00	12	1.09

จากตาราง 2 พบว่า ช่วงเวลาที่ผู้ใช้บริการสูงสุดได้แก่ 1) เวลา 12.00-15.00 น. คิดเป็นร้อยละ 36.74 2) เวลา 15.00-18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 26.34 3) เวลา 9.00-12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 23.88 4) เวลา 18.00-20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.38 5) เวลา 6.00-9.00 น. คิดเป็นร้อยละ 2.73 6) เวลา 20.00-22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 1.82 และ 7) เวลา 22.00-24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 1.09 ตามลำดับ

ตาราง 3 พื้นที่ที่เข้าใช้บริการ

ห้องสมุด	เคยเข้าใช้บริการ (คน)	ไม่เคยเข้าใช้บริการ (คน)	เข้าใช้บริการ ห้องสมุดทั้งสองแห่ง (คน)
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	353	176	156
ห้องสมุดองค์กรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	332	197	

จากตาราง 3 พบว่า จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 529 คน เป็นผู้ที่เคยเข้าใช้บริการสำนักหอสมุดกลาง 353 คน เป็นผู้ที่เคยเข้าใช้บริการห้องสมุดองค์กรักษ์ จำนวน 332 และเป็นผู้ที่เข้าใช้บริการห้องสมุดทั้งสองแห่งเป็นจำนวน 156 คน

ตาราง 4 การเข้าใช้พื้นที่บริการ ของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พื้นที่	จำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการ	ร้อยละ (จากจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการ สำนักหอสมุดกลาง)
ชั้น 1	169	47.88
ชั้น 2	163	46.18
ชั้น 3	169	47.88
ชั้น 4	151	42.78
ชั้น 5	162	45.89
ชั้น 6	98	27.76
ชั้น 8	22	6.23

จากตาราง 4 พบว่า จากจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการสำนักหอสมุดกลาง 353 คน ชั้นที่ผู้ใช้บริการมากที่สุด มีจำนวนเท่ากัน 2 ชั้น คือ ชั้น 1 พื้นที่ให้บริการชมภาพยนตร์ บริการคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาค้นคว้า ห้องฝึกอบรม และชั้น 3 พื้นที่ให้บริการวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ห้องศึกษาค้นคว้า คิดเป็นร้อยละ 47.88 รองลงมาได้แก่ พื้นที่บริการชั้น 2 ให้บริการยืม-คืน บริการให้คำปรึกษาและช่วยการค้นคว้า บริการสืบค้นข้อมูล วิจัยด้วยคอมพิวเตอร์ และห้องประชุม คิดเป็นร้อยละ 46.18 ลำดับที่ 3 พื้นที่บริการชั้น 5 ให้บริการหนังสือ และเอกสารหมวดสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และหนังสือแบบเรียน ให้บริการห้องศึกษาค้นคว้า สำหรับอาจารย์, ห้องศึกษาค้นคว้าเดี่ยวและกลุ่มสำหรับนิสิต คิดเป็นร้อยละ 45.89 ลำดับที่ 4 พื้นที่บริการชั้น 4 ให้บริการหนังสือหมวดเบ็ดเตล็ด ปรัชญา จิตวิทยา และศาสนา บริการปริญญานิพนธ์ หนังสืออ้างอิง บริการห้องศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มสำหรับนิสิต คิดเป็นร้อยละ 42.78 ลำดับที่ 5 พื้นที่บริการชั้น 6 หนังสือและเอกสารหมวด วิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี ศิลปะและการบันเทิง วรรณคดีและประวัติศาสตร์ นวนิยาย ห้องหนังสือเด็ก และห้องเอกสารพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 27.76 และลำดับสุดท้าย พื้นที่บริการชั้น 8 พื้นที่ห้องประชุมและห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 6.23

ตาราง 5 การเข้าใช้พื้นที่บริการห้องสมุด

พื้นที่	จำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการ	ร้อยละ (จากจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการ ห้องสมุดองค์กรฯ มศว)
ชั้น 1	243	73.19
ชั้น 2	225	67.77

ชั้น 3	120	36.14
ชั้น 4	129	38.86
ชั้น 5	103	31.02

จากตาราง 5 พบว่า จากจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการห้องสมุดองค์กรฯ 332 คน พื้นที่ที่มีผู้เลือกใช้บริการสูงสุด คือพื้นที่บริการชั้น 1 พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Learning Space) เป็นพื้นที่เพื่อการใช้บริการนอกประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 73.19 รองลงมาได้แก่พื้นที่บริการชั้น 2 ให้บริการพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Discovery Space) ให้บริการมูสโตทัศน์ : บริการชมวีซีดี ดีวีดี ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม, ห้องมัลติมีเดียสำหรับชมภาพยนตร์ตั้งแต่ 10-30 คน, ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และพื้นที่นั่งอ่าน คิดเป็นร้อยละ 67.77

หมายเหตุ พื้นที่ชั้น 1 และ ชั้น 2 เป็นพื้นที่ที่เปิดให้บริการในหลังเวลาทำการของห้องสมุด

ลำดับที่ 3 พื้นที่บริการชั้น 4 ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และห้องประชุมกลุ่มย่อย คิดเป็นร้อยละ 38.86 ลำดับที่ 4 พื้นที่บริการชั้น 3 ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปรินูญานินท์ สารนิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 36.14 และลำดับที่ 5 พื้นที่บริการชั้น 5 ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ และห้องประชุมกลุ่มย่อย คิดเป็นร้อยละ 31.02

ตาราง 6 แสดงจำนวนชั่วโมงที่เข้าใช้บริการในแต่ละครั้ง ของผู้ใช้บริการ

จำนวนชั่วโมง	จำนวนคน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง	50	9.5
2-4 ชั่วโมง	225	42.5
4-6 ชั่วโมง	166	31.4
6-8 ชั่วโมง	70	13.2
8-10 ชั่วโมง	17	3.2
มากกว่า 10 ชั่วโมง	1	0.2

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่ใช้บริการอยู่ภายในห้องสมุดเป็นระยะเวลา 2-4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาตามลำดับได้แก่ 4-6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 31.4, 6-8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 13.2, ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 9.5, 8-10 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 3.2, มากกว่า 10 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 0.2

ตาราง 7 รูปแบบและลักษณะการใช้บริการห้องสมุด

ลำดับ ที่	ลักษณะการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุด ท่านเข้าใช้บริการห้องสมุดเพื่อใช้บริการในรูปแบบ ใด	จำนวนผู้ตอบ				
		ระดับ มาก ที่สุด	ระดับ มาก	ระดับ ปาน กลาง	ระดับ น้อย	ระดับ น้อย ที่สุด
1	เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภายในห้องสมุด	137	185	130	56	21
	คิดเป็นร้อยละ	25.9	35.0	24.6	10.3	4.0
2	เพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน/ ดำเนินโครงการวิจัย ปริญญานิพนธ์ สารนิพนธ์	139	178	124	54	34
	คิดเป็นร้อยละ	26.3	33.6	23.4	10.2	6.4
3	ศึกษาค้นคว้า ทำรายงานเป็นกลุ่ม	131	195	123	46	34
	คิดเป็นร้อยละ	24.8	36.9	23.3	8.7	6.4
4	ประชุมกลุ่ม อบรม สัมมนา	78	132	145	97	77
	คิดเป็นร้อยละ	14.7	25.0	27.4	18.3	14.6
5	รวมกลุ่มเพื่อประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาข้อสรุป	116	163	137	60	53
	คิดเป็นร้อยละ	21.9	30.9	25.9	11.3	10.0
6	ดูหนังสือ แลกเปลี่ยนความรู้	158	166	100	57	48
	คิดเป็นร้อยละ	29.9	31.4	18.9	10.8	9.1
7	ฝึกซ้อมการดำเนินกิจกรรม หรือนำเสนอผลงาน	63	105	142	126	93
	คิดเป็นร้อยละ	11.9	19.8	26.8	23.8	17.6
8	กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ดูหนัง ฟังเพลง	93	126	121	107	82
	คิดเป็นร้อยละ	17.6	23.8	22.9	20.2	15.5
9	เพื่อการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์	73	97	95	134	130
	คิดเป็นร้อยละ	13.8	18.3	18.0	25.3	24.6
10	เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจากอุปกรณ์ส่วน บุคคล	149	150	100	65	65
	คิดเป็นร้อยละ	28.2	28.4	18.9	12.3	12.3
11	ห้องสมุดเป็นจุดนัดพบ พักคอย / รวมกลุ่มเพื่อ พูดคุย พบปะกันทั่วไป	163	131	110	49	46
	คิดเป็นร้อยละ	30.8	30.4	20.8	9.3	8.7

ตาราง 8 ระดับค่าเฉลี่ยของรูปแบบและลักษณะการใช้บริการห้องสมุด

ลักษณะการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดท่านเข้าใช้บริการห้องสมุด เพื่อใช้บริการในรูปแบบใด	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation
เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภายในห้องสมุด	3.68	1.089
เพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน/ดำเนิน โครงการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์	3.63	1.162
ศึกษาค้นคว้า ทำรายงานเป็นกลุ่ม	3.65	1.134
ประชุมกลุ่ม อบรม สัมมนา	3.07	1.266
รวมกลุ่มเพื่อประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาข้อสรุป	3.43	1.231
ดูหนังสือ แลกเปลี่ยนความรู้	3.62	1.263
ฝึกซ้อมการดำเนินกิจกรรม หรือนำเสนอผลงาน	2.85	1.263
กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ดูหนัง ฟังเพลง	3.08	1.327
เพื่อการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์	2.71	1.376
เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจากอุปกรณ์ส่วนบุคคล	3.48	1.341
ห้องสมุดเป็นจุดนัดพบ พักคอย / รวมกลุ่มเพื่อพูดคุย พบปะกัน ทั่วไป	3.65	1.246

จากตาราง 7 และ 8 จะเห็นได้ว่า 5 ลำดับแรกผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุด ในระดับค่าเฉลี่ยเท่าๆ กัน ระหว่าง 3.62 – 3.68 ลำดับที่ 1 เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภายในห้องสมุด ลำดับที่ 2 เพื่อศึกษาค้นคว้า ทำรายงานเป็นกลุ่ม ลำดับที่ 3 ห้องสมุดเป็นจุดนัดพบ พักคอย / รวมกลุ่มเพื่อพูดคุย พบปะกันทั่วไป ลำดับที่ 4 เพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน/ดำเนินโครงการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ลำดับที่ 5 เพื่อดูหนังสือ แลกเปลี่ยนความรู้สำหรับการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นบริการที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการน้อยที่สุด ค่าระดับคะแนน 2.71 รองลงมาได้แก่การฝึกซ้อมการดำเนินกิจกรรมหรือนำเสนอผลงาน ค่าระดับคะแนน 2.85 การประชุมกลุ่ม อบรม สัมมนา, กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ดูหนัง ฟังเพลงรวมกลุ่มเพื่อประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาข้อสรุป และเพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจากอุปกรณ์ส่วนบุคคลเป็นลักษณะการใช้พื้นที่ห้องสมุด ในลำดับน้อยที่สุดเรียงตามลำดับ

นอกจากการใช้บริการหลักของห้องสมุดแล้ว ผู้ใช้บริการยังมาห้องสมุดเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ดังนี้

1. ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายจากสภาพอากาศร้อนภายนอก
2. ยืมหนังสือที่สนใจ และใช้นั่งพักผ่อนใช้ความคิดเนื่องจากมีความเงียบ
3. ใช้ถ่ายละครประกอบสื่อการสอน
4. ใช้พื้นที่ห้องสมุดซ่อมต้นไม้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่มีการจัดสรรพื้นที่อำนวยความสะดวก
5. พักผ่อนในที่เงียบๆ คนน้อยๆ
6. ใช้เป็นพื้นที่ในการเรียนออนไลน์
7. ใช้เป็นพื้นที่ในการเรียนออนไลน์ จาก Ipad
8. ใช้พื้นที่สำหรับการ Discuss การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
9. นั่งทำงานผ่านคอมพิวเตอร์ส่วนตัว, ยืมหนังสือกลับไปอ่านที่ห้อง
10. ใช้ในการนั่งพิมพ์งานหรือค้นหาหนังสือที่ต้องการเท่านั้น

ตาราง 9 ระดับความพึงพอใจในการจัดพื้นที่เรียนรู้ของห้องสมุด

ระดับความพึงพอใจในการจัดพื้นที่เรียนรู้ของห้องสมุด	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ระดับความพึงพอใจ
ด้านสภาพแวดล้อม	4.10		มาก
ขนาดของพื้นที่ห้องสมุดมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ให้บริการ	3.98	.904	มาก
ระบบปรับอากาศ/อุณหภูมิภายในพื้นที่มีความเหมาะสม	4.12	.872	มาก
โต๊ะ-เก้าอี้ ที่นั่งอ่านหนังสือ มีความเหมาะสมนั่งอ่านสบาย	3.76	1.060	มาก
แสงสว่างภายในห้องสมุดมีความเหมาะสม	4.27	.776	มาก
พื้นที่เงียบสงบไม่มีเสียงดังรบกวนจากภายนอก	4.11	.855	มาก
สภาพภายในห้องสมุดมีความสะอาดและเป็นระเบียบ	4.31	.776	มาก
การจัดการพื้นที่ภายในห้องสมุดตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	4.27	.765	มาก
บรรยากาศภายในห้องสมุดจูงใจให้อยากศึกษาค้นคว้า/เรียนรู้	4.01	.920	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.91		มาก
ห้องสมุดจัดสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมให้บริการเพื่อการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้าและวิจัย (คอมพิวเตอร์/ปลั๊กไฟ/ ฯลฯ)	3.99	.912	มาก
ห้องสมุดจัดให้มีพื้นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม/เฉพาะบุคคล	3.90	.978	มาก
ห้องสมุดมีพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน รองรับการทำงาน และประชุมกลุ่ม	3.84	.997	มาก

ด้านการบริหารจัดการพื้นที่	3.97		มาก
การให้ข้อมูลการใช้บริการพื้นที่บริการ/ห้องความชัดเจน	3.99	.778	มาก
ขั้นตอนการขอใช้พื้นที่บริการ/ห้อง มีความสะดวก รวดเร็ว เหมาะสม	3.97	.846	มาก
ระยะเวลาที่กำหนดในการใช้พื้นที่/บริการ มีความเหมาะสม	3.83	.952	มาก
ความพร้อมใช้ การจัดเตรียมพื้นที่ สำหรับการให้บริการ	4.03	.824	มาก
การจัดการพื้นที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องสมุดมีความเพียงพอและเหมาะสม	4.02	.872	มาก
ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ	4.09		
สามารถให้ข้อมูลการใช้บริการได้อย่างได้อย่างชัดเจน และถูกต้อง	4.11	.823	มาก
บุคลากรมีมารยาท ยิ้มแย้มแจ่มใสและให้บริการอย่างเป็นมิตร	4.02	.887	มาก
ความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	4.13	.822	มาก
ความพึงพอใจโดยรวม	4.17		
ความพึงพอใจโดยรวมต่อพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด	4.17	.807	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ระดับความพึงพอใจในการจัดพื้นที่เรียนรู้ของห้องสมุด ในทุกๆด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีลำดับความพึงพอใจในแต่ละด้านดังนี้

ลำดับที่ 1 ความพึงพอใจโดยรวมต่อพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17

ลำดับที่ 2 ด้านสภาพแวดล้อม ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.10 สำหรับข้อที่ได้ระดับคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ โต๊ะ-เก้าอี้ ที่นั่งอ่านหนังสือ มีความเหมาะสมนั่งอ่านสบาย มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.76 และ ขนาดของพื้นที่ห้องสมุด มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้บริการ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.98

ลำดับที่ 3 ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.09 สำหรับข้อที่ได้ระดับคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ บุคลากรมีมารยาท ยิ้มแย้มแจ่มใสและให้บริการอย่างเป็นมิตร มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.02

ลำดับที่ 4 ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.97 สำหรับข้อที่ได้ระดับคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ระยะเวลาที่กำหนดในการใช้พื้นที่/บริการ มีความเหมาะสม มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83

ลำดับที่ 5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91 สำหรับข้อที่ได้ระดับคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดมีพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน รองรับการทํางาน และประชุมกลุ่ม มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.90

ตาราง 10 แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์

แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation
พื้นที่เงียบสงบ/พื้นที่ที่สามารถทำงานคนเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.14	.797
พื้นที่ที่ออกแบบอย่างยืดหยุ่นสามารถจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการ เฟอร์นิเจอร์และโต๊ะที่นั่งต้องสามารถเคลื่อนย้ายปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบของกิจกรรม	3.88	.962
พื้นที่เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจ และแสดงออก สำหรับการจัดแสดงผลงาน นิทรรศการ การฝึกอบรม	3.67	.963
พื้นที่เพื่อการทำงานกลุ่ม ปรัชญาหรือ นำเสนอผลงาน สามารถใช้เสียงได้ พร้อมอุปกรณ์การทำงาน เช่น เครื่องเขียน ไวท์บอร์ด คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ สมาร์ททีวี อุปกรณ์เชื่อมต่อไร้สาย	3.85	1.003
พื้นที่สำหรับรองรับการประชุม การเรียนการสอนออนไลน์ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยี แทปเล็ต ไอแพด สมาร์ททีวี สมาร์ทบอร์ด หูฟัง ปลั๊กไฟ ที่ชาร์ตแบตเตอรี่	3.87	.958
พื้นที่ไม่เป็นทางการหรือสถานที่สำหรับพักผ่อนพบปะ พูดคุย สังสรรค์	3.72	.993
บริการเสริมอื่นๆ มุมบริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านถ่ายเอกสาร	3.59	1.139

จากตาราง 10 แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์ ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ห้องสมุดพัฒนาไปในแนวทางแต่ละด้านตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 พื้นที่เงียบสงบ/พื้นที่ที่สามารถทำงานคนเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.14

ลำดับที่ 2 พื้นที่ที่ออกแบบอย่างยืดหยุ่นสามารถจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการ เฟอร์นิเจอร์และโต๊ะที่นั่งต้องสามารถเคลื่อนย้ายปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบของกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 3.88

ลำดับที่ 3 พื้นที่สำหรับรองรับการประชุม การเรียนการสอนออนไลน์ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยี แทปเล็ต ไอแพด สมาร์ททีวี สมาร์ทบอร์ด หูฟัง ปลั๊กไฟ ที่ชาร์ตแบตเตอรี่ ค่าเฉลี่ย 3.87

ลำดับที่ 4 พื้นที่เพื่อการทำงานกลุ่ม ปรัชญาหรือ นำเสนอผลงาน สามารถใช้เสียงได้พร้อมอุปกรณ์การทำงาน เช่น เครื่องเขียน ไวท์บอร์ด คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ สมาร์ททีวี อุปกรณ์เชื่อมต่อไร้สาย ค่าเฉลี่ย 3.85

ลำดับที่ 5 พื้นที่ไม่เป็นทางการหรือสถานที่สำหรับพักผ่อนพบปะ พูดคุย สังสรรค์ ค่าเฉลี่ย 3.72

ลำดับที่ 6 พื้นที่เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจ และแสดงออก สำหรับการจัดแสดงผลงาน นิทรรศการ การฝึกอบรม ค่าเฉลี่ย 3.67

ลำดับที่ 7 บริการเสริมอื่นๆ มุมบริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านถ่ายเอกสาร ค่าเฉลี่ย 3.59

นอกจากรูปแบบทางพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์ ในข้อต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ใช้บริการมีข้อเสนอแนะ และความต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนา อาคารสถานที่ และการให้บริการอื่นๆ ดังต่อไปนี้

ความต้องการด้านสภาพแวดล้อม

สำนักหอสมุดกลาง

- ห้องสมุดเก่าไม่ทันสมัย อยากได้ห้องสมุดที่ดูดีทันสมัย
- อยากให้ห้องสมุดมีความทันสมัยมากกว่านี้ บรรยากาศดีกว่านี้
- พื้นที่นั่งรออีกค่อนข้างน้อย (ภายนอกห้องสมุด), บรรยากาศไม่ดึงดูดให้นิสิตรู้สึกอยากเข้ามาเรียนรู้

ห้องสมุดองค์กรฯ

- พื้นที่สีเขียว

สรุปความต้องการด้านสภาพแวดล้อม ในส่วนของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการ มีความต้องการให้ปรับปรุงห้องสมุดให้ดูดี ทันสมัย ดึงดูดผู้ใช้ให้เข้ามาใช้บริการ และเพิ่มพื้นที่สำหรับการพักผ่อน สำหรับห้องสมุดองค์กรฯ ต้องการให้ปรับปรุงพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น

ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำนักหอสมุดกลาง

- การให้บริการ wifi ของห้องสมุด (ควรเพิ่มเติม/พัฒนา)
- เพิ่มจุดเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต
- อยากให้อินเทอร์เน็ตมีความเร็วและเสถียรมากกว่าเดิม
- สำนักหอสมุดกลาง (ประสานมิตร) ควรเปิดบริการคอมพิวเตอร์ให้นิสิตใช้บริการได้แล้ว เพราะนิสิตต้องการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในการทำงานและเรียน
- อยากให้เปิดโซนบริการคอมพิวเตอร์และเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อนิสิต
- คอมพิวเตอร์ระบบปฏิบัติการอื่นๆ ที่มากขึ้น

- เพิ่มปลั๊กไฟ เพราะที่มีอยู่บางส่วนใช้งานไม่ได้ / โต๊ะ เก้าอี้ บางส่วนไม่รองรับสรีระร่างกาย นั่งแล้วปวดหลัง
- เพิ่มปริมาณที่มีปลั๊กไฟมากขึ้น และเพิ่มปริมาณที่นั่งการทำงานกลุ่ม
- มีปลั๊กไฟอำนวยความสะดวกเยอะกว่านี้
- เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ปลั๊กไฟแต่ละชั้นมีปลั๊กค่อนข้างน้อย
- มีโซฟามากกว่านี้ในชั้นต่างๆ บางที่นั่งนานแล้วปวดหลังกับเก้าอี้ไม้
- อยากให้มีโซฟาทุกชั้นเพื่อความสะดวกสบายแก่ทุกคน
- เปลี่ยนเก้าอี้และโต๊ะให้นั่งสบายเหมาะสำหรับการนั่งทำงาน, เก้าอี้-เก้าอี้ที่ไม่ได้ใช้ให้เรียบบ่อย
- ต้องการให้เพิ่มปริมาณโต๊ะมากกว่านี้

สรุปความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

1. ต้องการให้ปรับปรุงปลั๊กไฟให้ครอบคลุมพื้นที่การใช้งาน และให้สามารถใช้งานได้ทุกจุด (ความถี่= 8)
2. ต้องการให้ปรับปรุงด้านเฟอร์นิเจอร์ โซฟา ที่นั่งสบายมากขึ้น (ความถี่= 6)
3. เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต ให้เสถียร มีความเร็ว และทั่วถึงทุกพื้นที่ (ความถี่= 4)
4. มีความต้องการใช้พื้นที่สำหรับการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์รวมถึงการปรับปรุงเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ทันสมัย (ความถี่= 3)

ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องสมุดองค์กร

- ปลั๊กไฟอยากให้เพิ่มปลั๊ก 3 ตา
- ชั้น 2 อยากให้เพิ่มปลั๊กไฟ ซ่อมปลั๊กตามโต๊ะ เนื่องจากใช้งานไม่ได้
- ปลั๊กไฟบางโต๊ะไม่สามารถชาร์ตแบตเตอรี่ได้
- อยากให้เพิ่มโต๊ะให้เพียงพอ ถ้ามีการจองโต๊ะไว้นานเกินโดยไม่มีคนอยู่ อยากให้มีมาตรการ เพราะเสียสิทธิ์ในการนั่ง ไม่มีที่นั่ง
- โต๊ะนั่งอ่านหนังสือควรมีจำนวนมากกว่านี้ให้เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา

- ส่วนใหญ่นิสิตที่มาใช้พื้นที่บริการชั้น 2 ถ้ามาเป็นกลุ่มจะนั่งที่กลุ่มโซฟาสีแดง แต่จะต้องนั่งที่พื้นเป็นหลัก ดังนั้นหากต่อไปมีเบาะรองนั่งให้สามารถนั่งทำงานได้ จะสะดวกมากขึ้นนั่งได้ดีขึ้น เพราะไม่เจ็บกันจากพื้นที่ยื่น
- อยากให้มีพื้นที่มากกว่านี้ที่นั่งสบายๆ ค่ะ
- อยากให้มีเก้าอี้นุ่มๆ
- ชั้นวางหนังสืออ่านเล่นชั้น 1

สรุปความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของห้องสมุดองค์กรักซ์ ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

1. ต้องการให้ปรับปรุงปลั๊กไฟให้ครอบคลุมพื้นที่การใช้งาน ให้สามารถใช้งานได้ทุกจุด และบางจุดยังเป็นปลั๊กไป 2 ช่องเสียบอยู่ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้ (ความถี่= 7)
2. ต้องการให้ปรับปรุงด้านความเพียงพอของจำนวนที่นั่งอ่าน เพอร์นิเจอร์ โซฟา ที่นั่งสบายมากขึ้น (ความถี่= 7) และจัดการเรื่องการจองโต๊ะที่นั่ง (ความถี่= 1)
3. ต้องการให้มีชั้นหนังสืออ่านเล่นที่ชั้น 1 (ความถี่= 1)

ความต้องการด้านการบริหารจัดการพื้นที่ สำนักหอสมุดกลาง

- ขยายเวลาในการเข้าใช้บริการ 24 ชม. หรือประมาณ 22.00 น.
- อยากให้ช่วงที่สอบเป็น 24 ชม.ครับ เพราะช่วงสอบผมต้องหาที่อ่านหนังสือทั้งคืน
- อยากให้เพิ่มเวลาในการปิดห้องสมุด (ในช่วงที่ไม่มีการสอบเป็น 16.30)
- อยากให้ห้องสมุดเปิดดีกว่า เหมือนมหาวิทยาลัยอื่น เพราะบางครั้งนิสิตก็ไม่มีที่ทำงานหากเปิดได้มากกว่า 18.00 น. จะดีมาก
- ต้องการพื้นที่ที่เงียบสงบ
- อยากให้เพิ่ม ชม. การให้บริการ คือขยายเวลาให้เปิดเกิน 20.00 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ เพิ่มเวลาในการให้บริการมากขึ้นเช่น เปิดให้เร็วขึ้น
- อยากให้ควบคุมเสียงที่ใช้ในห้องสมุด เนื่องจากมีบางกลุ่มบุคคลใช้เสียงดังมาก รบกวนการใช้ห้องสมุด
- ควรมีโซนที่ใช้เสียงเพิ่ม เพราะบางทีการติดกับเพื่อนอาจมีเสียงดังกว่าปกติ
- มีโต๊ะกลมที่ทำเป็นศูนย์กลางในการทำงานกลุ่มที่สามารถส่งเสียงดังได้ในระดับปานกลาง

- ห้องเก็บเสียง
- โชนสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุย
- อยากให้มีมุมอ่านหนังสือทำงานกลุ่มมากกว่านี้เพื่อสะดวกในการทำงาน
- อยากให้มีพื้นที่สำหรับทำงานกลุ่มประชุมงานให้มากขึ้นคล้าย (co-working space) อยากให้มีพื้นที่สำหรับอ่านหนังสือที่สามารถเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ได้
- Space สำหรับบัณฑิตศึกษาแยกเป็นสัดส่วน เน้นสนับสนุนด้าน ICT หรือพื้นที่แยกส่วนเฉพาะสำหรับ Co-space หรือ Lab
- พื้นที่ทำงานกลุ่ม ประชุม หรือพักผ่อน
- ขาดพื้นที่สำหรับปรึกษาหารือหรือทำงานกลุ่ม
- อยากให้ห้องสมุดที่ประธานมิตรมีที่นั่งหรือห้องสำหรับพูดคุยหรือประชุมงานเหมือนที่องค์กรฯ และอยากให้มีเครื่องถ่ายเอกสาร
- ต้องการใช้อาคารที่ใช้ตัวหรือประชุม เนื่องจากช่วงสอบห้องไม่เพียงพอต่อจำนวนการใช้ของนิสิต
- ห้องที่มีกระดานไวท์บอร์ดหนังสือ
- มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากด้านวิชาการมากขึ้น
- ควรมีโซนนั่งพักผ่อน หรือเบาะรองนั่งเพื่อความสบาย /มีมุมพักผ่อน

สรุปความต้องการด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

1. ขยายเวลาการเปิดให้บริการออกไป (ความถี่ =9)
2. ต้องการพื้นที่เพื่อการประชุม ทำงานกลุ่ม ปรึกษาหารือ ที่สามารถใช้เสียงได้ในระดับหนึ่ง (ความถี่ =9) และต้องการพื้นที่ในลักษณะ Co-working Space (ความถี่ =2)
3. จัดการพื้นที่เรื่องการใช้เสียงทั้งในโซนเงียบ และ โซนที่ต้องการใช้เสียงภายในพื้นที่ (ความถี่ =4)
4. ปรับปรุงพื้นที่เพื่อการพักผ่อนเพิ่มเติม และมุมการศึกษาเรียนรู้ที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ (ความถี่ =4)
5. ปรับปรุงด้านสาธารณูปโภคภายในพื้นที่ห้องสมุด ห้องน้ำ ระบบปรับอากาศ และร้านถ่ายเอกสาร (ความถี่ =3)
6. ดูแลด้านการใช้เสียงภายในห้องสมุด (ความถี่ =1)

ความต้องการด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ห้องสมุดองค์กรฯ

- ต้องการให้เปิดได้นาน ยืมหนังสือได้นานๆ เพราะถึงต่อเวลาแล้วก็ยังมีความต้องการใช้งานหนังสือเล่มนั้นๆ อยู่
- ขยายเวลาเปิดชั้น 3-5 ให้มากกว่านี้ แค่ 5 โมงน้อยไป
- เพิ่มเวลาใช้/เปิด ของห้องสมุดให้นานมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบางวันเลิกเรียน 17.00 น. ทำให้ใช้ห้องสมุดได้ไม่นาน
- มีโซนอ่านหนังสือ 24 ชม.
- อยากให้ช่วงสอบห้องสมุดเปิด 24 ชม. และสามารถเข้าหอพักได้โดยไม่โดนหอสาย (อาจมีใบรับรองจากห้องสมุดเพื่อยืนยันแก่เจ้าหน้าที่หอพักว่านิสิตใช้บริการห้องสมุดจริง)
- อยากให้ห้องสมุดที่องค์กรฯขยายเวลาในการเปิดให้บริการในแต่ละชั้นเหมือนห้องสมุดฝั่งประสานมิตรหรือในช่วงสอบให้ขยายการบริการถึง 24 ชม.
- ควรมีพื้นที่บริการเพิ่มมากกว่านี้และควรเปิดบริการให้นานกว่านี้ในช่วงสอบ
- ห้องสมุดปิดเร็วเกินไปควรเปิดเพิ่มอีก 2 ชม. หรือการปิดเร็วกว่าเดิม 2 ชม.ไม่ได้ลดการเกิดการแพร่ของโควิดได้เลย
- อยากให้ช่วงเวลาเสาร์-อาทิตย์เปิดให้บริการตามปกติเนื่องจากจะได้มีพื้นที่ที่เพียงพอต่อจำนวนนิสิตที่ต้องการทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน เพราะห้องสมุดเป็นสถานที่ที่มีสมาธิต่อการทบทวนบทเรียน ทำการบ้านได้ดีที่สุด
- เพิ่มเวลาในการยืมหนังสือ และเปิดห้องดูได้มากกว่า 2 คนขึ้นไป
- ควรมีพื้นที่ในการอ่านหนังสือ ปรีกษางานมากกว่านี้ในเวลาช่วงสอบ
- ควรจะเพิ่มจำนวนห้องประชุมกลุ่มย่อยหลายๆ ห้องเพื่อนิสิตจะได้เปิดห้องมาตีหนังสือกัน, พุดคุย, ควรมีกระดานไวท์บอร์ดและมาร์คเกอร์ด้วย
- มีบริเวณที่สามารถนั่งอ่านหนังสือหรือติวสอบ 3 คนได้
- ห้องสำหรับตีหนังสือเป็นกลุ่ม
- อยากให้เปิดห้องประชุมสำหรับทำงานกลุ่มได้
- จัดมุมที่สามารถประชุมกลุ่ม
- พื้นที่น้อย เปิด-ปิดน้อย เก้าอี้ไม่พอ
- อยากให้สามารถอดแมสก์ได้ เนื่องจากแมสก์ทำให้หายใจลำบาก ซึ่งอาจจะมีการตรวจทางเข้าเข้มกว่านี้ ขอขอบคุณค่ะ

- อยากให้ปรับอุณหภูมิห้องสมุดชั้น 2 ด้านใน / ชั้น 4 ไม่ให้เย็นเกินไป
- ติดพัดลมเพิ่มข้างนอกที่มีที่นั่งเพราะเวลาอากาศร้อนนั่งทำงานไม่ได้

สรุปความต้องการด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ของห้องสมุดองค์กรฯ ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

- ขยายเวลาการเปิดให้บริการออกไป (ความถี่ =11)
- ต้องการพื้นที่เพื่อการประชุม ทำงานกลุ่ม ปรึกษาหารือ ที่สามารถใช้เสียงได้ในระดับหนึ่ง (ความถี่ =7)
- จัดการเรื่องการใช้เสียง และการจองพื้นที่ใช้งาน (ความถี่ =2)
- ปรับสภาพอากาศภายในและภายนอกหอสมุด (ความถี่ =2)
- พื้นที่และจำนวนที่นั่งค่อนข้างน้อย และมีการจำกัดพื้นที่การใช้งาน (ความถี่ =1)
- ต้องการให้ลดมาตรการสวมแมสก์ในพื้นที่บริการ (ความถี่ =1)

ความต้องการด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

- อยากให้เจ้าหน้าที่ใจดีพร้อมช่วยเหลือทุกด้าน
- ต้องการความช่วยเหลือในการหาหนังสือ
- อยากให้มีเจ้าหน้าที่คอยประจำที่ทุกชั้น การสืบค้นหนังสือด้วยตัวเองสำหรับผู้บริการรายใหม่ ทำค่อนข้างยาก หาหนังสือลำบาก บางครั้งจะขอความช่วยเหลือก็หาเจ้าหน้าที่ไม่เจอ

สรุปความต้องการด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

- ปรับปรุงพฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่ (ความถี่ =2)
- อยากให้มีเจ้าหน้าที่คอยประจำที่ทุกชั้นเพื่อตอบคำถามและให้ความช่วยเหลือ (ความถี่ =2)

ความต้องการด้านอื่นๆของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

- อยากให้สามารถนำน้ำและอาหารที่กลิ่นไม่แรงเข้ามาทานได้
- มีพื้นที่ที่สามารถนำอาหารเข้ามาได้เช่น อาจจะเป็นชั้น 1
- อยากให้เอาน้ำที่เป็นแก้วเข้ามาได้
- ต้องการพื้นที่สะดวกต่อการรับประทานอาหาร (ขนม,น้ำ,นม)
- อยากให้เพิ่มนวนิยายภาษาต่างประเทศเรื่องใหม่ๆ บ้าง เท่าที่เคยค้นหาหนังสือมักจะเจอแต่เรื่องเก่า/นวนิยายเก่า ฯลฯ
- ต้องการหนังสือใหม่ๆ หนังสือประกอบการเรียนน้อยมาก
- มีหนังสือต่างๆ ที่ทันสมัยให้ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้เข้าบริการ
- อยากให้มีหนังสือเยอะๆ ใหม่ๆ
- อยากให้ซื้อหนังสือใหม่ๆ เข้ามาเพิ่ม ต้องยืมหนังสือองค์กรทำให้เสียเวลาและไม่เพียงพอต่อความต้องการของนิสิต
- เพิ่มคีย์เวิร์ดในการค้นหามากขึ้น บางที่ไม่มีหนังสือที่ต้องการใช้
- เลขที่หนังสือไม่ตรงกับเลขที่ในเว็บไซต์ บางทีหาหนังสือไม่เจอเลย
- เพิ่มหนังสือวิชาการอาทิ งาน classic ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และควรเป็นสหสาขาวิชา
- อยากให้มีร้านถ่ายเอกสารภายในห้องสมุด
- ประตุทางเข้าหาบบัตรเข้า-ออกยาก
- ควรเปลี่ยนเครื่องฟั่นแอลกอฮอล์เป็นแบบอัตโนมัติแบบสาธิต มศว
- มีห้องฟังหนังสือโดยผู้รักการอ่าน (อาจารย์/นิสิตที่สนใจ) ร่วมอ่านและฟัง
- ควรเพิ่มกิจกรรมโดยใช้ของรางวัลและการประชาสัมพันธ์ช่วย

สรุปความต้องการด้านอื่นๆ ของสำนักหอสมุดกลาง ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ปรับปรุง ดังนี้

- ต้องการให้มีพื้นที่ที่สามารถรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในห้องสมุดได้ (ความถี่ =8)
ปรับปรุงด้านทรัพยากรห้องสมุดให้มีหนังสือใหม่เพิ่มมากขึ้น (ความถี่ =7)
- ปรับปรุงด้านร้านถ่ายเอกสาร ด้านการเปิดให้บริการ และราคา (ความถี่ =3)
- การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ ที่ครอบคลุมและตรงกับความต้องการ (ความถี่ =2)
- เพิ่มหนังสือวิชาการอาทิ งาน classic ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และควรเป็นสหสาขาวิชา (ความถี่ =1)

- ข้อคิดเห็นอื่นๆ ได้แก่ ระบบการทาบบัตร เข้า-ออก, เครื่องฟ่นแอลกอฮอล์ และ ต้องการมีห้อง ฟังหนังสือโดยผู้รักการอ่าน (ความถี่ =1)

ข้อมูลการสัมภาษณ์

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศชาย อายุ 30-39 ปี : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ใช้บริการห้องสมุดไม่บ่อย ประมาณเดือนละ 2-3 ครั้ง ส่วนใหญ่ใช้บริการเพื่อการค้นหาหนังสือ และยืมหนังสือ ครั้งละ 30 นาที – 1 ชั่วโมง ใช้บริการเฉพาะที่สำนักหอสมุดกลาง ไม่เคยเข้าใช้พื้นที่ห้องสมุดองค์กรฯ มศว จะเข้าบริการด้านอื่นบ้างในกรณีที่การเรียนการสอนที่ต้องมีการ discussion โดยจะมอบหมายให้นิสิตมาใช้พื้นที่ห้องของห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าในรายวิชา

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

มีความพึงพอใจในด้านบริการของห้องสมุดอยู่ในระดับมากที่สุด เจ้าหน้าที่ให้บริการดี ให้การช่วยเหลือและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน ในด้านของพื้นที่ มีความพึงพอใจในระดับ มาก สำหรับลักษณะของพื้นที่ และชั้นของหนังสือ ควรปรับปรุง การจัดวางชั้นที่มีข้อจำกัดของพื้นที่ทำให้บางครั้งชั้นหนังสือจะไปติดเสาทำให้ต้องเดินอ้อม การหาหนังสือยาก พื้นที่ห้องสมุดค่อนข้างทึบ

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

การปรับปรุงห้องสมุดควรเป็นในรูปแบบของการผสมผสานของรูปแบบการใช้งานที่ตอบสนองความต้องการการใช้พื้นที่ที่ต่างกันของผู้ใช้บริการ บางคนชอบอยู่ในพื้นที่เงียบ ห้องสมุดในรูปแบบเดิมจะสามารถตอบสนองได้ ผู้ใช้บริการบางกลุ่มจะชอบใช้บริการในพื้นที่ที่มีเสียงบ้าง และมีผู้ให้บริการบางส่วนที่มีความต้องการในการใช้พื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกัน ในการ discussion ที่พื้นที่โดยรวมของมหาวิทยาลัยค่อนข้างน้อย นิสิตบางคนเข้าไปใช้บริการ to fast to sleep เพื่อเป็นพื้นที่ทำงานแต่ต้องเสียค่าบริการในส่วนเครื่องดืม เพื่อจะได้ใช้พื้นที่และรหัส Wifi ที่สามารถใช้สัญญาณที่แรงๆ เนื่องจากเครือข่ายของมหาวิทยาลัยหลุดบ่อย

ห้องสมุดควรปรับปรุงพื้นที่เพื่อตอบสนองและแก้ปัญหาส่วนนี้ โดยมีทั้งการคงสภาพรูปแบบห้องสมุดแบบเดิม และพื้นที่บริการที่ตอบสนองการเรียนการสอนและการใช้บริการในรูปแบบใหม่ เพื่อดึงดูดให้ผู้ใช้บริการเข้ามาใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น ดังนั้นการจัดการพื้นที่อาจต้องแยกสัดส่วนเพื่อให้ง่ายในการจัดการ

- พื้นที่เงียบ อาจจำกัดเป็นพื้นที่ หรือห้องเล็กๆ โดยเฉพาะ
- พื้นที่ใช้เสียง ได้ในระดับหนึ่ง

- พื้นที่ทำกิจกรรม Co-working Space ปรับพื้นที่ และเฟอร์นิเจอร์ที่มีขนาดเล็กลง ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของเก้าอี้ล้อมโตะ แต่เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่มีขนาดไม่ใหญ่ มีล้อเลื่อนสามารถปรับวางได้ตามความต้องการ พื้นที่ส่วนนี้สามารถปรับให้เป็นพื้นที่สำหรับการฝึกอบรม นำชมได้ในตัว
- พื้นที่จำหน่ายอาหาร กาแฟ ขนม ที่มีให้บริการแต่แยกออกจากส่วนที่มีหนังสือ เพื่อป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากร

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศชาย อายุ 49 ปีขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ใช้บริการห้องสมุดประสานมิตรทุกวัน ไม่เคยใช้บริการห้องสมุดองค์กรฯ ในแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง ส่วนใหญ่จะเข้ามาใช้พื้นที่เพื่อการอ่านหนังสือ ค้นหาหนังสือตามความสนใจ ยืมหนังสือ และเพื่อการนั่งพักผ่อน เหตุผลหลักของการเข้าใช้บริการห้องสมุดทุกวันเนื่องจากห้องสมุดเป็นพื้นที่อยู่ใจกลางมหาวิทยาลัย พื้นที่ที่มีความสะดวกในการเข้าใช้ และเป็นพื้นที่เพื่อการนั่งพักผ่อน พบปะ ทำกิจกรรม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ส่วนอื่นๆ ภายในมหาวิทยาลัยไม่มี

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

ในด้านบริการของห้องสมุดอยู่ในระดับมากที่สุด เจ้าหน้าที่ให้บริการดี ให้การช่วยเหลือและตอบคำถามได้อย่างชัดเจนในด้านของพื้นที่ พื้นที่ด้านในจัดไว้ได้เป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน แต่สำหรับในด้านของพื้นที่ห้องสมุดนั้นพื้นที่ลานด้านหน้าสำนักหอสมุดกลางยังขาดความเป็นอัตลักษณ์ ที่บ่งบอกความเป็นห้องสมุดหรือความเป็น มศว ตูนิทรรศการ ตู้จำหน่ายสินค้า ตู้ ATM ต่างๆ ที่จัดวางและติดตั้งไว้ทำให้พื้นที่ขาดความสวยงามและความดึงดูด ซึ่งพื้นที่ด้านหน้าควรเป็นพื้นที่ที่สร้างภาพลักษณ์ เป็นจุดแรกที่ใช้บริการได้เห็นโดยรวมของพื้นที่จุดนี้เป็นพื้นที่โล่ง ใจกลางมหาวิทยาลัยที่ผู้ใช้บริการสามารถมาใช้พื้นที่ได้ง่าย เป็นลานกิจกรรมที่อาคารอื่นไม่มี หากมีการตกแต่งที่ดีจะเป็นจุดดึงดูดผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- ควรปรับปรุงพื้นที่ลานด้านหน้าห้องสมุดให้มีความสวยงาม สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในจุดที่ผู้ใช้บริการจะเห็น และดึงดูดผู้ใช้บริการในจุดแรกเห็นของผู้ใช้บริการ

- ห้องสมุดยังคงต้องรักษา ในส่วนของทรัพยากรหนังสือที่เป็นหลักในสาขาวิชา ที่เป็น ไฮไลต์ของในแต่ละคณะ ยกตัวอย่างเช่นหนังสือภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับทฤษฎีทางด้านศิลปะ Fine Art หรือหนังสือทางการศึกษา

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศชาย อายุ 40-49 ปี : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ใช้บริการห้องสมุดไม่บ่อย สาเหตุที่ไม่ค่อยได้เข้ามาใช้บริการห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดมีบริการเสริมเพื่ออำนวยความสะดวก ในการค้นหาหนังสือ ส่งหนังสือ และสามารถส่งตัวแทนมารับหนังสือที่ยืมได้ ทำให้สามารถทดแทนการใช้เวลาการเข้ามาใช้บริการห้องสมุดได้ และสาเหตุที่ไม่ได้เข้ามาใช้บริการห้องสมุดองค์กรฯ เนื่องจาก

ความสะดวกในการเดินทาง ที่จอดรถไกลเวลามาใช้บริการต้องจอดไกล และเดินมาใช้บริการ จึงเลือกใช้บริการในช่องทางออนไลน์ และช่องทางอื่นๆ มากกว่าซึ่งมีความสะดวก เจ้าหน้าที่ให้บริการได้ครบถ้วน

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

จากการเข้าใช้บริการเจ้าหน้าที่ให้บริการได้เป็นอย่างดี แต่โดยภาพรวมพื้นที่และรูปแบบการให้บริการยังไม่ดึงดูด และตอบสนองความต้องการใช้ของนิสิตซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้บริการหลักที่ต้องคำนึงถึง ห้องสมุดอาจต้องไปศึกษา ดูงานในห้องสมุดอื่นๆ ที่มีผู้ใช้บริการจำนวนมากเช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ค่อนข้างเปิดอิสระในการเข้าใช้บริการ

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

ห้องสมุดควรปรับปรุงพื้นที่เพื่อนิสิต นักศึกษาเป็นหลัก ต้องคำนึงถึงความต้องการของนิสิตในรูปแบบความต้องการเป็นหลัก นิสิตส่วนใหญ่ พื้นที่ชั้น 1 เป็นพื้นที่ส่วนกลาง ปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เป็นห้องเล็กๆ สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดวางได้ตามความต้องการ

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศหญิง อายุ 49 ปี ขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ค่อยได้เข้าใช้บริการห้องสมุด ส่วนใหญ่จะใช้บริการห้องสมุดที่คณะ โดยสาเหตุหลักที่ไม่ได้มาใช้บริการห้องสมุดคือไม่มีเวลา คาบเรียนที่ต่อเนื่องทำให้เวลาเป็นหลัก การมาใช้ห้องสมุด หรือมอบหมายให้นิสิตมาศึกษาค้นคว้า นั้น ต้องใช้เวลาในการเดินทาง ส่งผลให้หากในรายวิชาใดเลิกช้า จะส่งผลให้กับรายวิชาต่อไปสอนไม่ทันไปด้วย

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- ควรมีการส่งเสริม ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการให้บริการห้องสมุด มีความสามารถในการค้นหาข้อมูล และแหล่งข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ
- ห้องสมุดควรจัดให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้โปรแกรม endnote เพื่อให้นิสิตได้เรียนรู้ก่อนทำงานโปรเจก ในช่วง ปี 5
- ควรปรับปรุงพื้นที่สำหรับใช้งานเป็นกลุ่ม ที่รองรับรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย ปรับพื้นที่การใช้งานได้ มีอุปกรณ์กระดานสำหรับเขียน

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศชาย อายุ 49 ปี ขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ไม่ค่อยได้เข้าใช้บริการ ส่วนใหญ่จะใช้บริการออนไลน์ และ Mobile Library บริการในรูปแบบออนไลน์ มีความสะดวก สามารถใช้บริการได้เป็นอย่างดี สามารถทดแทนการเข้าใช้บริการพื้นที่ห้องสมุดได้

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

เจ้าหน้าที่ห้องสมุดสามารถให้ความช่วยเหลือการให้บริการได้เป็นอย่างดี แต่การประชาสัมพันธ์ในช่องทางออนไลน์ และการสื่อสารไม่ชัดเจน ผู้ใช้บริการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง และในส่วนของข้อจำกัดเรื่องที่จอดรถ ทำให้อาจารย์ไม่สะดวกในกรณีต้องยืม-คืน หนังสือจำนวนมากๆ

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

มีความต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุงพื้นที่ให้มีรูปแบบ Co-working Space เพื่อรองรับการให้บริการของนิสิต ในการใช้งานกลุ่ม พื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับการพักผ่อน ร้านกาแฟ เพื่อผ่อนคลายความเครียดของผู้ใช้บริการนอกเหนือจากพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ รวมไปถึงพื้นที่สำหรับการดูหนัง

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 6

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ : เพศหญิง อายุ 49 ปีขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ไม่ค่อยได้เข้าใช้บริการห้องสมุด สาเหตุหลักจะเป็นเรื่องของเวลา ที่ไม่สอดคล้องกับช่วงเวลางาน ส่วนใหญ่จะใช้บริการออนไลน์ และ Mobile Library

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

มีความพึงพอใจในส่วนของบุคลากรสามารถให้ความช่วยเหลือการให้บริการได้เป็นอย่างดี พื้นที่มีความกว้างขวางเพียงพอต่อการให้บริการ ในส่วนเห็นควรต้องปรับปรุง ได้แก่

- ทรัพยากรของห้องสมุดที่ต้องการใช้บริการ มีให้บริการที่สำนักหอสมุดกลาง ต้องใช้บริการยืมระหว่างหน่วยงาน ทำให้ต้องมีช่วงระยะเวลาในการรอ ไม่ทันเวลาในการใช้งาน

- เวลาในการเปิดให้บริการที่น้อยเกินไป ทำให้นิสิตไม่สามารถใช้บริการได้ในช่วงเวลา ทำให้มาใช้บริการห้องสมุดไม่ทัน อีกทั้งบริการที่ให้สำหรับการมายืมหนังสือนอกเวลาของห้องสมุดองค์กรนั้นไม่ตอบสนองการใช้บริการ เนื่องจากผู้ให้บริการต้องการดูตัวเล่ม การที่ต้องให้เจ้าหน้าที่หยิบตัวเล่มมาให้นั้นไม่ใช่ทางเลือกที่ผู้ให้บริการต้องการ

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- ขยายช่วงเวลาการให้บริการให้มากขึ้น
- ควรเพิ่มพื้นที่ห้องประชุมกลุ่มย่อย เพื่อไม่ต้องให้นิสิตต้องแย่งชิงการใช้ห้องประชุมสำหรับการประชุมกลุ่ม การติวหนังสือ
- มีการเพิ่มทรัพยากรในส่วนของ E-book เพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศชาย อายุ 30-39 ปีขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ใช้บริการที่สำนักหอสมุดกลาง 3-4 ครั้ง / เดือน ใช้บริการที่ห้องสมุดองค์กรักเกือบทุกวันที่มาสอนที่องค์กรัก ใช้บริการเพื่อการอ่าน การทำงาน และ หยิบใช้ตัวเล่มหนังสือ

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

บรรยากาศ เอื้อต่อการทำงาน โดยเฉพาะพื้นที่ของห้องสมุดองค์กรัก ที่มีแสงสว่างเพียงพอ พื้นที่ดูไม่อึดอัด บรรยากาศไม่เงียบจนเกินไป ไม่เข้มงวดการพฤติกรรมของผู้ใช้บริการมากเกินไป แต่ต้องระวังเรื่องเสียงรบกวนในบางช่วงเวลา

พื้นที่ของสำนักหอสมุดกลางรู้สึกอึดอัด บรรยากาศไม่โปร่ง ด้วยอาคารเก่า และการติดเหล็กดัดทำให้รู้สึกไม่ค่อยสบายลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

ในด้านของพื้นที่มีความพึงพอใจมาก และพึงพอใจการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในระดับมากที่สุด การให้บริการของห้องสมุดยังขาดในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมจากบริการหลัก ปลั๊กไฟไม่เพียงพอ, บริการหุฟง เพื่อใช้เรียนออนไลน์

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- ปรับปรุงให้มีพื้นที่สำหรับการพักผ่อน ลดกฎเกณฑ์ กฎระเบียบลง
- ควรจัดพื้นที่โซนกิจกรรม เพื่อเป็นจุดสำหรับการโชว์ของ สำหรับคณะ และกลุ่มนิสิต โดยควรมีการโปรโมทแจ้งให้หน่วยงานทราบ เพื่อให้ห้องสมุดมีความเคลื่อนไหว ดึงดูดผู้ให้บริการ
- พื้นที่รีแลกซ์ นั่งสบาย เฟอร์นิเจอร์ที่นั่งสบาย ทันสมัย เช่น Bean Bag
- มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพิ่มเติมให้ยืม เช่น ปลั๊กไฟ, หุฟง, กล้องเว็บแคม
- การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้บริการที่ทั่วถึง อาจใช้ในรูปแบบ Line official เพื่อเป็นช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสาร
- อาจให้ความช่วยเหลือสำหรับนิสิตที่ไม่มีความพร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์โดยอาจให้ยืมเครื่องคอมพิวเตอร์เก่าที่ยังสามารถใช้งานได้ และอุปกรณ์เสริมเช่น หุฟง ไมโครโฟน

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศหญิง อายุ 40-49 ปีขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

ใช้บริการที่ห้องสมุดองค์กรฯ ประมาณสัปดาห์ละ 3-4 วัน ครั้งละ 3-4 ชั่วโมง ใช้บริการพื้นที่ชั้น 1 เพื่อทำงานส่วนตัวบรรยากาศห้องสมุดชั้น 1 ที่ค่อนข้างโปร่ง เหมาะแก่การทำงานและพักผ่อนในตัว

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

ในด้านของพื้นที่มีความพึงพอใจมาก และพึงพอใจการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในระดับมากที่สุดเจ้าหน้าที่ให้บริการ และช่วยแก้ปัญหาการให้บริการเป็นอย่างดี บางครั้งพื้นที่ชั้น 1 ที่นั่งไม่เพียงพอมีนิสิตใช้งานเต็มทำให้อาจารย์ไม่มีที่นั่ง

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- เพิ่มจำนวนที่นั่งอ่านชั้น 1 ให้มากขึ้น เพื่อความเพียงพอต่อการใช้บริการ
- สำรองพื้นที่ชั้น 1 สำหรับการทำงาน และการใช้บริการสำหรับอาจารย์

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 9 ผู้ตอบแบบสอบถาม : เพศชาย อายุ 40-49 ปีขึ้นไป : บุคลากรสายวิชาการ

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

โดยปกติใช้บริการห้องสมุดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตั้งแต่สถานการณ์โควิดระบาดไม่ได้เข้าใช้บริการเลย โดยปกติจะใช้บริการชั้น 4 ซึ่งเป็นชั้นที่ให้บริการในสาขาวิชาที่อาจารย์สอนอยู่ เพื่อการค้นหานักหนังสือ และสืบค้นงานวิจัย

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

มีความพึงพอใจในพื้นที่ห้องสมุด และการให้บริการของเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี การให้บริการที่ให้ความสะดวก Mobile Library ส่งตัวเล่มตามคำขอ ทำให้ช่วงหลังๆ ไม่ค่อยได้เข้าใช้บริการ ห้องสมุดรวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- ปรับปรุงพื้นที่การให้บริการให้เพียงพอสำหรับผู้ใช้บริการ ไม่แออัด
- การเข้าถึงฐานข้อมูลวารสารออนไลน์ การบอกรับฐานข้อมูลที่ครอบคลุมความต้องการในสาขาวิชา

ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 10 ผู้ตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มนิสิต จำนวน 10 คน แบ่งเป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 6 คน อายุ 20-29 ปีขึ้นไป : นักเรียน/นักศึกษา

การเข้าใช้บริการห้องสมุด

โดยปกติใช้บริการห้องสมุดเพื่อการพบปะ พูดคุยกันในพื้นที่บริเวณชั้น 1 และชั้น 2 ของห้องสมุดองค์กรักซ์ มีจำนวน 3 คน จะใช้บริการพื้นที่เพื่อการอ่านและการศึกษาค้นคว้าเป็นหลัก

ความพึงพอใจในการใช้บริการห้องสมุด

มีความพึงพอใจในพื้นที่ห้องสมุด พื้นที่โล่งโปร่ง เหมาะแก่การเข้าใช้บริการ แต่จะมีในส่วนของเก้าอี้ที่นั่งไม่ค่อยสบาย, ปลั๊กไฟที่ยังเป็น 2 รู อยู่ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้, ห้องประชุมกลุ่มย่อยไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และห้องสมุดปิดเร็วเกินไป

ลักษณะความต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

- ขยายเวลาเปิดให้บริการห้องสมุดให้มากขึ้น
- ปรับปรุงพื้นที่ในรูปแบบของ Co-working Space เพื่อเป็นพื้นที่ทำงานกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน ภายในกลุ่มที่สามารถใช้เสียงได้
- ยังคงมีนิสิตที่มีความต้องการพื้นที่ที่เงียบสงบ สำหรับการอ่าน และการทำงานส่วนตัว จำนวน 3 คน
- ปรับรูปแบบของที่นั่งให้มีความสบายมากขึ้น
- ต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมให้ ได้แก่ ปลั๊กสามตา, จุดชาร์ตแบตเตอรี่ส่วนบุคคล, ปลั๊กอาคารที่มี 3 รู

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้ห้องสมุดที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย คือร้อยละ 67.9 ส่วนเพศชายมีร้อยละ 32.1 โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ อายุ 20-29 ปี ร้อยละ 63.3 รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ น้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 23.8 สำหรับระดับการศึกษา กว่าร้อยละ 85.4 จะอยู่ในระดับปริญญาตรี/กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรี/กำลังศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ร้อยละ 13.2 และ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 461 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 93.06 เป็นผู้ที่กำลังศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาร้อยละ 6.94

สำหรับบุคลากร มีผู้ตอบแบบสอบถาม 68 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยจำแนกเป็นบุคลากรสายวิชาการร้อยละ 5.1 บุคลากรสายสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 7.8

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการใช้บริการห้องสมุด

เมื่อดูจากสถานภาพการใช้บริการห้องสมุดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 529 คน เป็นผู้ที่เคยเข้าใช้บริการสำนักหอสมุดกลาง 353 คน เป็นผู้ที่เคยเข้าใช้บริการห้องสมุดองค์กรฯ จำนวน 332 คน และเป็นผู้ที่เข้าใช้บริการห้องสมุดทั้งสองแห่งเป็นจำนวน 156 คน

การเข้าใช้พื้นที่บริการ ของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการสำนักหอสมุดกลาง 353 คน พื้นที่ที่มีผู้เลือกใช้บริการสูงสุด คือพื้นที่บริการชั้น 1 ซึ่งเป็นพื้นที่บริการศูนย์สารสนเทศฯ และศูนย์บริการเทคโนโลยีทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เพื่อการพักผ่อน ห้องฝึกอบรม จำนวนเท่ากับพื้นที่บริการชั้น 3 ซึ่งเป็นพื้นที่ให้บริการวารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องอื่น ๆ ห้องศึกษาค้นคว้า (ร้อยละ 47.88) รองลงมาได้แก่พื้นที่บริการชั้น 2 ให้บริการยืม-คืน บริการเอกสารอ้างอิง บริการให้คำปรึกษาและช่วยการค้นคว้า บริการสืบค้นข้อมูลวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์ และห้องประชุม (ร้อยละ 46.18) ลำดับที่ 3 พื้นที่บริการชั้น 5 ให้บริการหนังสือและเอกสารหมวดสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์

และหนังสือแบบเรียน ให้บริการห้องศึกษาค้นคว้าสำหรับอาจารย์, ห้องศึกษาค้นคว้าเดี่ยวและกลุ่มสำหรับนิสิต ห้องเดี่ยว 6 ห้อง/ ห้องกลุ่ม 1 ห้อง และบริการถ่ายเอกสาร (ร้อยละ 45.89) ลำดับที่ 4 พื้นที่บริการชั้น 4 ให้บริการหนังสือและเอกสารหมวดเบ็ดเตล็ด ปรัชญา จิตวิทยา และศาสนา ศูนย์ปริญญานิพนธ์ สิ่งพิมพ์รัฐบาล และห้องหนังสือสำหรับเด็ก ให้บริการห้องศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มสำหรับนิสิต จำนวน 2 ห้อง (ร้อยละ 42.78) ลำดับที่ 5 พื้นที่บริการชั้น 6 หนังสือและเอกสารหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี ศิลปะและการบันเทิง วรรณคดีและประวัติศาสตร์ นวนิยายและเรื่องสั้น มุมคุณธรรม ห้องเอกสารมศว และห้องเอกสารพิเศษ (ร้อยละ 27.76) ลำดับสุดท้าย พื้นที่บริการชั้น 8 พื้นที่ห้องประชุม (ร้อยละ 6.23)

จะเห็นได้ว่าผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่เคยเข้าใช้บริการพื้นที่ของสำนักหอสมุดกลาง ชั้น 1, ชั้น 2, ชั้น 3 ชั้น 4 และชั้น 5 เป็นจำนวนเท่า ๆ กัน สำหรับพื้นที่ชั้น 6 มีผู้ที่เคยใช้บริการจำนวน น้อย และ ผู้ที่เคยใช้บริการชั้น 8 มีจำนวนน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ห้องประชุมสำหรับการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเท่านั้น

การใช้พื้นที่บริการ ของห้องสมุดองค์กร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการห้องสมุดองค์กร 332 คน พื้นที่ที่มีผู้เลือกใช้บริการสูงสุด คือพื้นที่บริการ ชั้น 1 พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Learning Space) เป็นพื้นที่เพื่อการใช้บริการอเนกประสงค์ (ร้อยละ 73.19) รองลงมา ได้แก่พื้นที่บริการชั้น 2 ให้บริการพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ (Discovery Space) ให้บริการมุมโสตทัศน : บริการชมวีซีดี ดีวีดี ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม, ห้องมัลติมีเดียสำหรับชมภาพยนตร์ตั้งแต่ 10-30 คน, ห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์และพื้นที่นั่งอ่าน (ร้อยละ 67.77)

หมายเหตุ พื้นที่ชั้น 1 และ ชั้น 2 เป็นพื้นที่ที่เปิดให้บริการในหลังเวลาทำการของห้องสมุด

ลำดับที่ 3 พื้นที่บริการชั้น 4 ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และห้องประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 6 ห้อง ลำดับที่ 4 พื้นที่บริการชั้น 3 ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สาขาวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปริญญานิพนธ์ สารนิพนธ์ ลำดับที่ 5 พื้นที่บริการชั้น 5 ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ และห้องประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 6 ห้อง

จะเห็นได้ว่าผู้ใช้บริการห้องสมุดองค์กร โดยส่วนใหญ่จะเคยเข้าใช้พื้นที่บริการ ชั้น 1 และชั้น 2 ซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อการพักผ่อน เพื่อการใช้บริการอเนกประสงค์ ซึ่งสามารถใช้เสียงได้ และเป็นพื้นที่ให้บริการ สื่อโสตทัศนวัสดุ

อีกทั้งพื้นที่บริการชั้น 1 และชั้น 2 เป็นพื้นที่ที่เปิดให้บริการนอกเวลาทำการ และเปิดให้บริการขยายเวลา เปิดให้บริการในช่วงสอบอีกด้วย ทำให้มีจำนวนผู้ใช้บริการพื้นที่คิดเป็นสัดส่วนเป็นจำนวนมากที่สุด

สำหรับพื้นที่บริการชั้น 3 - ชั้น 5 เป็นชั้นที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ชั้น 3 และ ชั้น 4 เป็นชั้นที่เปิดให้บริการในกลุ่มสาขาวิชาที่มีคณะ สาขาวิชาที่ตั้งที่ มศว องค์กรฯ มีจำนวนผู้ที่เคยเข้าใช้บริการเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน สำหรับผู้ที่เคยใช้บริการชั้น 5 ทรัพยากรสารสนเทศในกลุ่มสาขาวิชาศึกษาทั่วไป มีผู้ที่เคยเข้าใช้บริการในจำนวนที่น้อยที่สุด

ช่วงเวลาที่เข้าใช้บริการห้องสมุด

สำหรับการเข้าใช้บริการตามช่วงเวลาที่เข้าใช้บริการห้องสมุดโดยส่วนใหญ่จะเข้าใช้บริการห้องสมุดในช่วงเวลา 12.00-15.00 น. สูงสุด (ร้อยละ 36.74) และช่วงเวลา 15.00-18.00 (ร้อยละ 26.34), ช่วงเวลา 9.00-12.00 (ร้อยละ 23.88)

เมื่อวิเคราะห์จำนวนชั่วโมงที่เข้าใช้บริการในแต่ละครั้ง ของผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่ใช้บริการอยู่ภายในห้องสมุดเป็นระยะเวลา 2-4 ชั่วโมง (ร้อยละ 42.5) รองลงมาตามลำดับได้แก่ 4-6 ชั่วโมง (ร้อยละ 31.4), 6-8 ชั่วโมง (ร้อยละ 13.2), ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง (ร้อยละ 9.5), 8-10 ชั่วโมง (ร้อยละ 3.2), มากกว่า 10 ชั่วโมง (ร้อยละ 0.2)

ช่วงเวลาที่ผู้ใช้บริการสูงสุดได้แก่ 1) เวลา 12.00-15.00 น. คิดเป็นร้อยละ 36.74 2) เวลา 15.00-18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 26.34 3) เวลา 9.00-12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 23.88 4) เวลา 18.00-20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.38 5) เวลา 6.00-9.00 น. คิดเป็นร้อยละ 2.73 6) เวลา 20.00-22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 1.82 และ 7) เวลา 22.00-24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 1.09 ตามลำดับ

3. รูปแบบและลักษณะการให้บริการห้องสมุด

ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเพื่อการใช้พื้นที่เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภายในห้องสมุดสูงสุด ซึ่งเป็นบริการ และเป้าหมายหลักของการให้บริการภายในห้องสมุด รองลงมาได้แก่การใช้พื้นที่เพื่อศึกษาค้นคว้า ทำรายงานเป็นกลุ่ม, เข้าใช้บริการห้องสมุดเป็นจุดนัดพบ พักคอย/รวมกลุ่มเพื่อพูดคุย พบปะกันทั่วไป เป็น 3 ลำดับแรก ลำดับที่ 4 เพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน/ดำเนินโครงการวิจัย ปรินต์เอกสารนิพนธ์ และลำดับที่ 5 เพื่อติวหนังสือ แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งทั้ง 5 ลำดับนี้ มีค่าระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 3.68-3.62

สำหรับบริการอื่น ๆ ที่มีการเข้าใช้บริการ ที่ลำดับค่าคะแนนลดลงมาได้แก่ เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จากอุปกรณ์ส่วนบุคคล, รวมกลุ่มเพื่อประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาข้อสรุป, กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ดูหนัง

ฟังเพลง, ประชุม อบรม สัมมนา, ฝึกซ้อมการดำเนินกิจกรรม หรือนำเสนอผลงาน และเพื่อการใช้งานคอมพิวเตอร์ เป็นลำดับสุดท้าย มีค่าระดับคะแนนระหว่าง 3.48 – 2.71

นอกจากการใช้บริการหลักของห้องสมุดแล้ว ผู้ใช้บริการยังมาห้องสมุดเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ดังนี้

- ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายจากสภาพอากาศร้อนภายนอก
- ยืมหนังสือที่สนใจ และใช้นั่งพักผ่อนใช้ความคิดเนื่องจากมีความเงียบ
- ใช้ถ่ายละครประกอบสื่อการสอน
- ใช้พื้นที่ห้องสมุดซ่อมต้นไม้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่มีการจัดสรรพื้นที่อำนวยความสะดวก
- พักผ่อนในที่เงียบ ๆ คนน้อย ๆ
- ใช้เป็นพื้นที่ในการเรียนออนไลน์
- ใช้พื้นที่สำหรับการ Discuss การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
- นั่งทำงานผ่านคอมพิวเตอร์ส่วนตัว, ยืมหนังสือกลับไปอ่านที่ห้อง
- ใช้ในการนั่งพิมพ์งานหรือค้นหาหนังสือที่ต้องการเท่านั้น

4. ระดับความพึงพอใจในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด

จากแบบสอบถามระดับความพึงพอใจในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด มีค่าระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อม ระดับความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.10 และในทุก ๆ ด้านมีระดับคะแนนประเมินในระดับมาก ในด้านของสภาพภายในห้องสมุดมีความสะอาดและเป็นระเบียบ มีระดับความพึงพอใจ สูงสุดระดับคะแนนเฉลี่ย 4.31 สำหรับในด้านที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุดได้แก่ โต๊ะ-เก้าอี้ ที่นั่งอ่านหนังสือ มีความเหมาะสมนั่งอ่านสบาย มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.76 และ ขนาดของพื้นที่ห้องสมุดมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้บริการ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.98

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับความพึงพอใจในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91 และในทุก ๆ ด้านมีระดับคะแนนประเมินในระดับมาก สำหรับในด้านห้องสมุดมีพื้นที่สำหรับทำงานร่วมกัน รองรับการ ทำงาน และประชุมกลุ่มมีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.84

ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ ระดับความพึงพอใจในด้านบริหารจัดการพื้นที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.97 และในทุกๆด้านมีระดับคะแนนประเมินในระดับมาก ในด้านความพร้อมใช้ การจัดเตรียม

พื้นที่สำหรับการให้บริการ มีระดับความพึงพอใจ สูงสุดระดับคะแนนเฉลี่ย 4.03 สำหรับในด้านที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุดได้แก่ ระยะเวลาที่กำหนดในการใช้พื้นที่/บริการมีความเหมาะสม มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83 และ ขั้นตอนการขอใช้พื้นที่บริการ/ห้อง มีความสะดวก รวดเร็ว เหมาะสม มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.97

ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ ระดับความพึงพอใจในด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.09 และในทุก ๆ ด้านมีระดับคะแนนประเมินในระดับมาก ข้อที่มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดได้แก่ บุคลากรมีมารยาท ยิ้มแย้มแจ่มใสและให้บริการอย่างเป็นมิตร มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.02

สำหรับความพึงพอใจโดยรวมต่อพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด อยู่ในระดับมาก มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย 4.17 จากค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91

5. แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์

เพื่อให้การใช้บริการห้องสมุดสามารถตอบสนองการเรียนรู้ ผู้ใช้บริการมีระดับความความต้องการให้ห้องสมุดพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ลำดับที่ 1 พื้นที่เงียบสงบ/พื้นที่ที่สามารถทำงานคนเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.14

ลำดับที่ 2 พื้นที่ที่ออกแบบอย่างยืดหยุ่นสามารถจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการ เพอร์นิเจอร์และโต๊ะที่นั่งต้องสามารถเคลื่อนย้ายปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบของกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 3.88

ลำดับที่ 3 พื้นที่สำหรับรองรับการประชุม การเรียนการสอนออนไลน์ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยี แทปเล็ต ไอแพด สมาร์ททีวี สมาร์ทบอร์ด หูฟัง ปลั๊กไฟ ที่ชาร์ตแบตเตอรี่ ค่าเฉลี่ย 3.87

ลำดับที่ 4 พื้นที่เพื่อการทำงานกลุ่ม ปรัชญาหรือ นำเสนอผลงาน สามารถใช้เสียงได้พร้อมอุปกรณ์การทำงาน เช่นเครื่องเขียน ไวท์บอร์ด คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ สมาร์ททีวี อุปกรณ์เชื่อมต่อไร้สาย ค่าเฉลี่ย 3.85

ลำดับที่ 5 พื้นที่ไม่เป็นทางการหรือสถานที่สำหรับพักคอยพบปะ พูดคุย สังสรรค์ ค่าเฉลี่ย 3.72

ลำดับที่ 6 พื้นที่เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจ และแสดงออก สำหรับการจัดแสดงผลงาน นิทรรศการ การฝึกอบรม ค่าเฉลี่ย 3.67

ลำดับที่ 7 บริการเสริมอื่น ๆ มุมบริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านถ่ายเอกสาร ค่าเฉลี่ย 3.59

นอกจากรูปแบบทางพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์ ในข้อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ใช้บริการมีข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์ โดยมีความต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนา อาคารสถานที่ และการให้บริการอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

ความต้องการด้านสภาพแวดล้อม

ห้องสมุดทั้งสองแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ใจกลางมหาวิทยาลัย เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม ง่ายต่อการเข้าถึงโดยตัวอาคาร และตำแหน่งที่ตั้งอยู่แล้ว เพื่อดึงดูดให้ผู้ใช้บริการเข้าห้องสมุดแล้ว นอกจากการพัฒนาพื้นที่ให้รองรับ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแล้วสิ่งที่สำคัญคือการปรับปรุงห้องสมุดให้ดูดี ทันสมัย มีความสวยงาม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ และอัตลักษณ์ของความเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อันจะเป็นภาพแรกๆ ที่ผู้ใช้เห็น ดึงดูดผู้ให้บริการ และสิ่งไม่ควรมองข้ามการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยรอบอาคาร

ผู้ให้บริการจะชอบพื้นที่ห้องสมุดที่โล่ง โปร่ง บรรยากาศเหมาะแก่การอ่านและศึกษาเรียนรู้ สำหรับพื้นที่ของอาคารสำนักหอสมุดกลาง เป็นอาคารเก่า อาคารติดเหล็กดัด รวมถึงการเพิ่มปริมาณของทรัพยากรสารสนเทศ และชั้นจัดเก็บ ทำให้พื้นที่บางจุดคับแคบ และมีขอมุม ที่ส่งผลต่อการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ แนวทางการอาจพิจารณาปรับเปลี่ยนพิจารณาเรื่องของการลดจำนวน แยกการจัดเก็บทรัพยากรที่มีปีพิมพ์เก่า สถิติการใช้งานน้อย เพื่อลดพื้นที่จัดเก็บหนังสือลง และพิจารณาปรับเปลี่ยนการจัดวางชั้นจัดเก็บหนังสือโดยเฉพาะชั้นหนังสือบางตู้ที่วางที่ติดกับเสา หรือผนังอาคารทำให้การค้นหาทรัพยากรยาก

ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ในส่วนของสำนักหอสมุดกลางผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงในส่วนของการให้บริการ จุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต Wifi ภายในอาคาร ให้มีความเร็วและเสถียรมากขึ้น และปรับปรุงการให้บริการคอมพิวเตอร์ ที่มีความทันสมัย เพื่อให้บริการนิสิตในการทำงาน และการเรียน และศึกษาค้นคว้า

มีข้อเสนอแนะห้องสมุดทั้งสองแห่งควรปรับปรุงเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ ที่ในปัจจุบันค่อนข้างเก่า ไม่ทันสมัย นั่งไม่สบาย และไม่เพียงพอ ควรปรับให้เหมาะสมแก่การใช้งาน เป็นในรูปแบบของโซฟา, Bean bag รวมถึงการเพิ่มจำนวนที่นั่งให้เพียงพอ ทั้งนี้จากงานวิจัยของ จิราพร บานลา, อารีย์ ชื่นวัฒนา และ พว พันธ์เมฆา จิราพร บานลา (2555: บทคัดย่อ) พบว่า ห้องสมุดควรมีเฟอร์นิเจอร์ที่น่าใช้ช่วยให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย และอยากเข้าใช้บริการ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอในด้านของรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ภายในห้องสมุดควรเป็นรูปแบบที่สามารถปรับใช้งานได้หลากหลายตามความเหมาะสมในการใช้งาน ขนาดของโต๊ะเก้าอี้ที่เล็กลง มีล้อเลื่อน เพื่อให้เคลื่อนย้ายได้สะดวก ทั้งเพื่อการใช้งานเดี่ยว ปรับเป็นพื้นที่ทำงานกลุ่ม หรือสามารถปรับใช้เป็นพื้นที่สำหรับการฝึกอบรม จัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือนำชมห้องสมุดได้ เพื่อความคุ้มค่าและประหยัดพื้นที่ในการใช้งาน สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ มธุส ปราปไพรี และ ทวี น่วมนิม (2562: บทคัดย่อ) ที่พบว่าแนวทางที่ห้องสมุดควรปรับปรุงและพัฒนา คือ การจัดหาอุปกรณ์ที่ยืดหยุ่นต่อการใช้พื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสม ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้ใช้ สะดวกแก่การเคลื่อนย้าย

ในปัจจุบันผู้ใช้บริการจะนำอุปกรณ์ส่วนตัวมาใช้งานภายในห้องสมุด เช่น โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต แลปทอป โทรศัพท์ เพิ่มมากขึ้นกว่าการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในห้องสมุด ดังนั้นจึงควรเพิ่มจุดปลั๊กไฟ ให้เหมาะสมกับชุดอุปกรณ์ในปัจจุบัน เช่น ปลั๊กที่มี 3 รู, ปลั๊กเสียบชาร์ต USB ให้ครอบคลุมและทั่วถึงพื้นที่การใช้งาน รวมถึงปลั๊กที่โต๊ะอ่านด้วย ดังงานวิจัยของโทมัส (Thomas et al. 2015, p.806) ที่กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันที่มีการใช้เทคโนโลยีที่ต้องการไฟฟ้ามก ห้องสมุดควรอำนวยความสะดวกให้ผู้ให้บริการโดยการติดตั้งปลั๊กไว้ทั่วห้องสมุดไม่ใช่แค่ที่ผนังหรือพื้น แต่รวมถึงโต๊ะที่ผู้ใช้บริการใช้งานด้วย

ความต้องการด้านการบริหารจัดการพื้นที่

ผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ห้องสมุดขยายเวลาให้บริการเพิ่มมากขึ้น และบางคนเสนอให้มีบริการพื้นที่นั่งอ่าน 24 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นที่ให้นิสิตได้ทำกิจกรรม และใช้พื้นที่เพื่อการศึกษา และทำงานส่วนตัวภายในมหาวิทยาลัย แทนการออกไปใช้พื้นที่ให้บริการอื่น ๆ ภายนอก

ผู้ใช้บริการมีความต้องการใช้พื้นที่ห้องสมุด เพื่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากการใช้พื้นที่เพื่อการอ่านและศึกษาค้นคว้าเดี่ยว มีความต้องการพื้นที่ที่สามารถ Discussion ทำงาน/ประชุมกลุ่ม ปรีกษาหารือ และพื้นที่ในลักษณะของ Co-working Space มากยิ่งขึ้นห้องสมุดควรปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้นิสิต นักศึกษาเป็นหลัก ต้องคำนึงถึงความต้องการของนิสิตในรูปแบบความต้องการเป็นหลัก นิสิตส่วนใหญ่ พื้นที่ชั้น 1 เป็นพื้นที่ส่วนกลางปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เป็นห้องเล็ก ๆ สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดวางได้ตามความต้องการ รวมถึงการปรับปรุงห้องประชุมกลุ่มย่อยที่สามารถเก็บเสียงได้ และภายในห้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ครบครัน บางคนชอบที่จะนั่งอ่าน หรือทำกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหว สามารถใช้เสียงได้ในระดับหนึ่ง จึงต้องการให้ห้องสมุดลดกฎระเบียบลง จะทำให้ห้องสมุดมีบรรยากาศผ่อนคลาย มีชีวิตชีวา และไม่เป็นทางการมากนัก แต่ต้องมีการจัดการพื้นที่ และกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้เสียงเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนผู้อื่นที่ต้องการพื้นที่ที่เงียบ และใช้สมาธิในการอ่าน และทำงานเดี่ยว ซึ่งยังคงเป็นความต้องการของผู้ใช้ส่วนใหญ่อยู่ซึ่งห้องสมุดทั้งสองแห่งยังได้รับข้อร้องเรียน และต้องการให้จัดการกับพื้นที่ และคนที่ส่งเสียงดังรบกวนอีกด้วย ดังนั้นจึงควรพิจารณาในการจัดสรรและปรับปรุงพื้นที่ และการจัดการกับปัญหาเรื่องเสียงรบกวนอีกด้วย

นอกจากการใช้พื้นที่ห้องสมุดในเชิงวิชาการ และการศึกษาเรียนรู้แล้วห้องสมุดยังเป็นพื้นที่ที่ผู้ใช้ต้องการเข้ามาเพื่อการพักผ่อน พักคอย และเป็นจุดนัดพบ ของผู้ใช้บริการทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งจุดเด่น

ของจุดติดตั้งห้องสมุดคืออยู่ใจกลางมหาวิทยาลัย พื้นที่เพื่อการพักผ่อนเพิ่มเติม ที่ไม่ใช่มุมวิชาการจึงยังมีความสำคัญ และเป็นที่ต้องการในส่วนของพื้นที่รอบนอกจึงไม่ควรถูกมองข้ามไปที่สำคัญคือเรื่องของสภาพอากาศภายนอกที่ร้อน ทำให้ปรับปรุงแล้วแต่ผู้ใช้ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในส่วน of พื้นที่สำนักหอสมุดกลางให้มีปรับปรุงด้านสาธารณูปโภคภายในพื้นที่ห้องสมุด เช่นห้องน้ำ ระบบปรับอากาศ ร้านถ่ายเอกสาร

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของศุภรชตรา แสนวา (ศุภรชตรา แสนวา, 2552 : 1-15) ที่กล่าวถึงห้องสมุดว่าสถานที่ตั้งห้องสมุดควรสะดวกต่อการเดินทางและเข้าถึงได้ง่าย สถานที่สะอาดเรียบร้อย แสงสว่างและอุณหภูมิเหมาะสม มีบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ทั้งแบบเป็นกลุ่ม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นบริเวณที่สงบเพื่อการศึกษาค้นคว้า และควรจัดให้มีที่สำหรับพักผ่อนและให้ความบันเทิงด้วย นอกจากนี้ควรมีบริการสถานที่สำหรับศึกษาค้นคว้า จัดห้องหรือบริเวณเพื่อการศึกษาค้นคว้าทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม ที่ง่าย และสะดวกต่อการเข้าใช้บริการ

ความต้องการด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ

จากแบบสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ สามารถให้ความช่วยเหลือ และตอบคำถามได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงมีข้อเสนอแนะในด้านของพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่แสดงพฤติกรรม ท่าทาง ที่ไม่เหมาะสม และไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ให้ความช่วยเหลือในบางเวลา ดังนั้นในแต่ละพื้นที่ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดในการดูแล ตอบปัญหาให้กับผู้ใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว และปรับปรุงพฤติกรรมของผู้ให้บริการ

ความต้องการด้านอื่น ๆ

ในด้านของทรัพยากรห้องสมุดยังมีความคิดเห็นในด้านของทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการให้จัดหาหนังสือใหม่ ๆ มีการอัปเดตเนื้อหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ และยังคงต้องเก็บรักษาและให้บริการหนังสือทางวิชาการ วรรณกรรมคลาสสิก ที่เป็นหลักในการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร และสาขาวิชา อีกหนึ่งปัญหาบางครั้งคีย์เวิร์ดที่ผู้ใช้บริการใช้ในการสืบค้นไม่ตรงกับคีย์เวิร์ดที่ห้องสมุดกำหนดไว้ ทำให้ไม่พบหนังสือที่ต้องการใช้ และอีกหนึ่งปัญหาของการหาตัวเล่มไม่พบคือ ผู้ใช้พบว่าเลขเรียกหนังสือที่ตัวเล่มไม่ตรงกับการแสดงผลในระบบการสืบค้น ในส่วนนี้จะต้องเป็นหน้าที่ของห้องสมุดในการจัดแสดง ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงหนังสือใหม่ที่ห้องสมุดดำเนินการจัดหาเข้ามา และให้ความรู้กับผู้ใช้บริการในด้านของการสืบค้น และค้นหาทรัพยากรสารสนเทศให้ได้ตามที่ต้องการมากยิ่งขึ้น และตรวจสอบความถูกต้องของการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูล

ส่วนของพื้นที่บริการของห้องสมุดผู้ใช้บริการมีความต้องการให้ลดกฎระเบียบของห้องสมุด ในด้านของการรับประทานอาหาร และเครื่องดื่มภายในห้องสมุด ได้มากกว่าเดิมที่อนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะเครื่องดื่ม น้ำดื่มที่

มีฝาปิดเท่านั้น โดยในการปรับปรุงพื้นที่อาจขยายกำหนดในด้านนี้ ให้ผู้ใช้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการอ่าน การศึกษาค้นคว้าที่สามารถนำอาหาร และเครื่องดื่ม เข้ามารับประทานได้ในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการใช้เวลาในการใช้บริการห้องสมุดในแต่ละครั้งได้ยาวนานมากยิ่งขึ้น จากเดิมส่วนใหญ่จะอยู่ภายในพื้นที่ประมาณ 2-4 ชั่วโมงเท่านั้น ไม่ต้องออกไปจากพื้นที่ห้องสมุดในระหว่างช่วงเวลาการพัก ซึ่งอาจมีจุดจำหน่ายสินค้า อาหาร และเครื่องดื่ม สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ไว้ในบริเวณห้องสมุดที่แยกออกมาจากพื้นที่บริการตัวเล่มเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้แล้วห้องสมุดต้องปรับปรุงในส่วนของการบริการเสริมอื่น ๆ ไม่ให้มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้พื้นที่บริการเช่น ความสะดวกของประตูทางเข้า-ออก, ร้านถ่ายเอกสารภายในห้องสมุด และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาด จุดให้บริการและรูปแบบของเครื่องบริการเจลแอลกอฮอล์ การเข้า-ออก และ พื้นที่บริการบางส่วนที่งดให้บริการในช่วงกำหนดมาตรการ เช่น ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์, ห้องประชุมกลุ่มย่อย, บริการห้องรับชมภาพยนตร์ ควรปรับให้มีผลกระทบกับผู้ใช้บริการให้น้อยที่สุด ให้ยังคงใช้บริการได้ตามปกติ แต่อยู่ภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาด

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีช่วงเวลาการดำเนินการอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ห้องสมุดทั้งสองแห่งเปิดให้บริการตามมาตรการของมหาวิทยาลัย บางช่วงเวลาปิดให้บริการสถานที่ชั่วคราว จึงไม่สามารถดำเนินการในขั้นตอนของการสังเกตพฤติกรรมของผู้ใช้บริการได้ตามที่กำหนดไว้ในกระบวนการดำเนินการทำการวิจัย และรวมถึงการแจกแบบสอบถามที่ต้องใช้การแจกแบบสอบถามออนไลน์บางส่วน และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในรูปแบบออนไลน์ จากข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้ข้อมูลบางส่วนไม่ครบถ้วนและชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด

เนื่องจากสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลให้รูปแบบการให้บริการพื้นที่ของห้องสมุดจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้บริการพื้นที่ห้องสมุดที่ลดลง อย่างไรก็ตามห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง หลังจากการดำเนินการวิจัยแล้วนั้นยังคงจะต้องหมั่นเก็บข้อมูลและสังเกตการใช้พื้นที่ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาพื้นที่ให้บริการ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับความต้องการ และเอื้อประโยชน์แก่ผู้ใช้โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารจัดการพื้นที่ที่คำนึงถึงสุขลักษณะมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลวิจัยที่สำคัญนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุด เพื่อการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภายในห้องสมุด และมีความต้องการให้ห้องสมุดพัฒนาพื้นที่เงียบสงบ/พื้นที่ที่สามารถนั่งทำงานคนเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด อีกทั้งยังคงมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดการด้านเสียงดังรบกวนภายในห้องสมุด ดังนั้นถึงแม้ว่าแนวโน้มและความต้องการใช้งานพื้นที่โดยส่วนใหญ่ในลำดับรองลงมา จะเป็นการใช้พื้นที่กิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เสียงได้ เช่น พื้นที่เพื่อการศึกษาค้นคว้า ทำรายงานกลุ่ม, จุดนัดพบ พักคอย รวมกลุ่มพบปะเพื่อพูดคุย, เพื่อติวหนังสือแลกเปลี่ยนความรู้, พื้นที่ Co-Working Space ดังนั้นในการปรับปรุงพื้นที่บริการจึงควรต้องพัฒนาแยกส่วนกันระหว่างพื้นที่เงียบ และพื้นที่ที่สามารถใช้เสียงได้ โดยต้องมีการแจ้ง และประชาสัมพันธ์การใช้งานพื้นที่ให้ชัดเจน

2. ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความต้องการใช้พื้นที่สำหรับการทำงานกลุ่ม, ห้องประชุมกลุ่มย่อย, พื้นที่เพื่อการศึกษาหรือ และทำกิจกรรมที่ใช้เสียงได้ อยู่ในลำดับต้น ๆ และอาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์ก็มีความคิดเห็นว่าควรส่งเสริมให้มีพื้นที่ส่วนกลางสำหรับกลุ่มนิสิต, ห้องสำหรับการประชุมกลุ่มย่อย มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนิสิตเรื่องความไม่เพียงพอของห้องประชุมกลุ่มที่สามารถเก็บเสียงได้ ดังนั้นห้องสมุดจึงควรออกแบบและจัดพื้นที่สำหรับการทำงานกลุ่ม ในพื้นที่และบริเวณที่เหมาะสม มีจำนวนที่เพียงพอกับความต้องการเป็นบริเวณที่สามารถใช้เสียงได้โดยไม่ปะปนกัน หากมีข้อจำกัดในการจัดการแยกพื้นที่ ควรมีการออกแบบไม่ให้เสียงออกไปรบกวนผู้ที่ใช้สมาธิในการค้นคว้า มีการจัดหาเฟอร์นิเจอร์ที่รองรับการทำงานกลุ่ม สามารถเคลื่อนย้ายและปรับเปลี่ยนการจัดวางได้ตามความต้องการใช้งาน

3. ผลการวิจัยพบว่า เฟอร์นิเจอร์ในห้องสมุดทั้งสองแห่ง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เก้า ไม่นั่งสบาย นั่งไม่สบาย ขนาดค่อนข้างใหญ่ การใช้งานไม่ยืดหยุ่น ดังนั้นห้องสมุดจึงควรปรับปรุงโต๊ะ เก้าอี้ให้นั่งสบาย รองรับกับสรีระและการใช้งานที่ยาวนานโดยไม่ปวดเมื่อย โดยควรเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่ยืดหยุ่นต่อการใช้งาน ทั้งการใช้งานศึกษาค้นคว้าเดี่ยว และการใช้งานกลุ่ม สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานได้ง่ายตามความต้องการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้งาน

4. ในปัจจุบัน ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะใช้งานอุปกรณ์เคลื่อนที่ ได้แก่ "อุปกรณ์พกพา" "อุปกรณ์มือถือ" "คอมพิวเตอร์พกพา" มาใช้งานภายในห้องสมุด ทำให้มีความต้องการในการใช้จุดเชื่อมต่อไฟฟ้า และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมพื้นที่บริการ และมีความรวดเร็ว แต่กลับพบว่าในห้องสมุด มีปลั๊กไฟไม่เพียงพอ, จุดที่มีอยู่เป็นปลั๊กแบบเก่ามี 2 รู, ปลั๊กชำรุด, มีจุดปลั๊กเฉพาะแนวผนังอาคาร ดังนั้นห้องสมุดจึงควรเพิ่มจำนวน/ซ่อมแซมปรับเปลี่ยน ปลั๊กไฟ ให้รองรับการใช้งานอุปกรณ์ใหม่ ๆ ทั้งจุดที่ติดภายในอาคาร และที่โต๊ะนั่งอ่าน เพิ่มบริการ

ปลั๊กพ่วง และมีปลั๊กไฟ/ช่องเสียบ USB บริเวณโต๊ะอ่านและควรปรับปรุงการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้มีประสิทธิภาพในการใช้งาน และครอบคลุมพื้นที่บริการทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด

5. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการจำนวนมาก ต้องการให้ห้องสมุดขยายเวลาให้บริการมากขึ้น และในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ มีระดับคะแนนความพึงพอใจในด้านของระยะเวลาที่กำหนดในการใช้พื้นที่/บริการ มีความเหมาะสม น้อยที่สุด บางความคิดเห็นต้องการให้ห้องสมุดเปิดบริการ 24 ชั่วโมง เพื่อไม่ให้ผู้ใช้บริการต้องออกไปใช้พื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยในการใช้พื้นที่นอกเวลาทำการ และมีค่าใช้จ่าย ห้องสมุดอาจพิจารณาขยายเวลาเปิดให้บริการเป็นบางพื้นที่ เพื่อไม่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก และสามารถดูแล จัดการด้านความปลอดภัยได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ

6. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการยังคงให้ความสำคัญกับพื้นที่รอบนอกห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็นด้านความสวยงามที่จะเป็นจุดดึงดูดให้น่าเข้าใช้บริการ, สภาพอากาศภายนอกที่สภาพอากาศร้อน ต้องการพื้นที่สีเขียว ห้องสมุดมีความจำเป็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอก ควบคู่ไปกับพื้นที่การใช้งานภายในอาคาร เนื่องจากผู้ใช้บริการยังมีความต้องการใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อน หรือพักผ่อนอยู่ โดยปรับปรุงพื้นที่ให้มีความสวยงาม มีความเป็นอัตลักษณ์ของห้องสมุด และมหาวิทยาลัย ปรับสภาพอากาศ และภูมิทัศน์ โดยรอบของห้องสมุดให้มีความร่มรื่น สวยงาม น่าเข้าใช้บริการ

7. ผลการวิจัยพบว่า ส่วนของพื้นที่บริการของห้องสมุดผู้ใช้ บริการมีความต้องการให้ลดกฎระเบียบของห้องสมุดในด้านการรับประทานอาหาร และเครื่องดื่มภายในห้องสมุด ได้มากกว่าเดิมที่อนุญาตให้น่าเข้าได้ เฉพาะเครื่องดื่ม น้ำดื่มที่มีฝาปิดเท่านั้น โดยในการปรับปรุงพื้นที่อาจขยายข้อกำหนดในด้านนี้ ให้ผู้ใช้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการอ่าน การศึกษาค้นคว้าที่สามารถนำอาหาร และเครื่องดื่ม เข้ามารับประทานได้ในพื้นที่ ที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการใช้เวลาในการใช้บริการห้องสมุดในแต่ละครั้งได้ยาวนานมากยิ่งขึ้น จากเดิมส่วนใหญ่จะอยู่ภายในพื้นที่ประมาณ 2-4 ชั่วโมงเท่านั้น ไม่ต้องออกไปจากพื้นที่ห้องสมุดในระหว่างช่วงเวลารับประทานซึ่งอาจมีจุดจำหน่ายสินค้า อาหาร และเครื่องดื่ม สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ไว้ในบริเวณห้องสมุดที่แยกออกมาจากพื้นที่บริการตัวเล่มเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

8. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการยังพบว่าอาคารห้องสมุดยังคงมีระบบสาธารณูปโภค ภายในอาคารที่ชำรุด ส่งผลต่อสภาพลักษณะ และการใช้บริการ เช่น อุณหภูมิเครื่องปรับอากาศ, น้ำรั่วหยดในห้องน้ำ ดังนั้นนอกจากการมุ่งเน้นเพื่อการปรับปรุงพื้นที่อาคารห้องสมุดแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับงานซ่อมบำรุงทั้งภายในและภายนอกอาคารอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็น ความต้องการในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของนิสิต ระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ และบุคลากร ของสำนักหอสมุดกลาง และ ห้องสมุดองค์กร ภาคมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เท่านั้น ผลการวิจัยยังไม่ได้เปรียบเทียบกับห้องสมุด และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ รวมถึงยังไม่ได้เจาะลึกลงไปถึงพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่ และเฟอร์นิเจอร์ ครุภัณฑ์ประกอบการให้บริการภายในห้องสมุดที่เหมาะสม ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ จึงยังไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการออกแบบการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ และการจัดหาครุภัณฑ์ประกอบการให้บริการที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง สำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กร ภาคมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการให้บริการพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่มีฐานะเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัย ที่มีรูปแบบการบริหารงานที่ใกล้เคียงกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบเพื่อนำมาปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ภายในมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการเรียน การศึกษาเรียนรู้ในเชิงกายภาพ สภาพแวดล้อม สรีระ ผ่านการศึกษาแนวคิดและความต้องการของผู้ใช้บริการ

บรรณานุกรม

- Andrews, C., Wright, S. E., & Raskin, H. (2016, 2016/08/17). Library Learning Spaces: Investigating Libraries and Investing in Student Feedback. *Journal of Library Administration*. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/01930826.2015.1105556>
- Bailin, K. (2013). Changes in academic library space: A case study at The University of New South Wales. *Australian Academic & Research libraries*. Available: <https://tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0048623.2011.10722245?>
- Cha, S. H., & Kim, T. W. (2015, 04/10). What Matters for Students' Use of Physical Library Space? *The Journal of Academic Librarianship*. Retrieved from [dx.doi.org/10.1016/j.jcalib.201503.014](https://doi.org/10.1016/j.jcalib.201503.014)
- Ellison, W. (2016, 05/09). Designing the learning spaces of a university library. *New Library World*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/303887640_Designing_the_learning_spaces_of_a_university_library
- Gelfand, M. A. (1968). *University libraries for developing countries*: Paris : Unesco.
- Krejcie, R., & Morgan, D. (1970). Determining sample size for research activities. https://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/KrejcieandMorgan_article.pdf
- Kuala, P. N. (1971). *Library Building : Planning and Design*. Delhi: Vikas Publication.
- Lyle, G. R. (1974). *The administration of the college library* (4th ed.). New York: Wilson.
- Tevaniemi, J., Poutanen, J., & Lähdemäki, R. (2015, 2015/09/02). Library as a Partner in Co-Designing Learning Spaces: A Case Study at Tampere University of Technology, Finland. *New Review of Academic Librarianship*. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/13614533.2015.1025147>
- Thomas, B. et al. (2015) The Design and assessment of the learning commons at the University of Iowa. *The Journal of academic Librarianship*, 41(6), 804-813.
- Wilson, L. R., & Tauber, M. F. (1966). *university libraries* (2nd ed.). New York: Columbia University Press.

- จิราพร บานลา. (2555). การออกแบบอาคารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2542 - 2554. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิโรจน สุรพันธุ์. (2558). การจัดพื้นที่การเรียนรู้. *วชิรเวชสาร*, 9(4), 29-34.
- ทิพย์วัลย์ ตูละสุข. (2526). บทบาทบรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/29986>
- นวลฉวี สุธรรมวงศ์. (2545). หลักการออกแบบอาคารห้องสมุดที่พึงประสงค์. *โดมทัศน์*, 23(2), 3-20.
- ปราณี อัสวภูษิตกุล. (2561). พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุด. *วารสารห้องสมุด*, 62(1), 1-14.
- ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, และ ดารารพร มาตขาว. (2561). ห้องสมุดในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ*, 6(1), 1-16.
- พิมพ์ฟ้า ไพรมสมิทธิ์. (2549). ห้องสมุดในศตวรรษที่ 21: เล่าเรื่องการสัมมนาซัลส์เบิร์ก ครั้งที่ 422. *วารสารบรรณารักษศาสตร์*, 26(2), 56-65.
- มธุรส ปราปไพรี, และ ทวี นวมนิม. (2562). การจัดพื้นที่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 9 : Together We Share, 9-11 มกราคม 2562 (2-679). ชลบุรี: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มัลลิกา ทองแถม. (2559). แนวทางการพัฒนาห้องสมุดที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรแม่สอด. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- รุจโรจน์ แก้วอุไร, และ ชโรชนีย์ ชัยมินทร์. (2562). พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (LEARNING SPACE FOR DIGITAL NATIVES IN ACADEMIC LIBRARY). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(4), 366-378. สืบค้นจาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/15296
- วัฒนชัย วินิจจะกุล. (2557). *รวมมิตร คิด เรื่องการเรียนรู้ ประสบการณ์ภาคปฏิบัติจากคนยุคออนไลน์ถึงชนรุ่นดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- วัฒนชัย วินิจจะกุล. (2558). *คิดค้นโลก : ทำทายกระบวนทัศน์ว่าด้วยอนาคตห้องสมุดและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- ศุภรรษตรา แสนวา. (2552). ลักษณะของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นองค์การคุณภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*, 2(2), 1-15.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายส่งเสริมการใช้บริการทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (2563). *บทความออนไลน์ การปรับตัวของห้องสมุดประชาชนเด่นมาร์ก*.

https://news.npru.ac.th/userfiles/LIBRARY/nm_files/20180709083752_PR%20arit%20book%20for%20lib%20pub.pdf

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2551). *การพัฒนาศักยภาพห้องสมุดยุคใหม่ : เอกสารการประชุมวิชาการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2551 วันที่ 3-5 กันยายน 2551 ณ ห้องราชเทวี โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ = Development of library potential in the new age. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*

สุนน ถนอมเกียรติ. (2541). *การใช้ห้องสมุดและแหล่งสารนิเทศ = Library usage and information resources. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.*

อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2560). การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่21. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(2), 379-392. สืบค้นจาก

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldte/article/view/120461/91964>

อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2547). การเรียนรู้ร่วมกันสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์* ปีที่ 10, ฉบับที่ 1 (ก.ย. 2547), หน้า 52-58.

ภาคผนวก

แบบสอบถามโครงการวิจัย (research project)

เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความต้องการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการ ลักษณะ การใช้บริการห้องสมุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของการใช้บริการห้องสมุด

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความจริงของท่านมากที่สุด

ข้อมูลส่วนตัว

1.1 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

1.2 อายุ

☐ น้อยกว่า 20 ปี ☐ อายุ 20 – 29 ปี ☐ อายุ 30 – 39 ปี

☐ อายุ 40 – 49 ปี ☐ อายุ 49 ปีขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี/กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี

☐ สูงกว่าระดับปริญญาตรี/กำลังศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1.4 สถานภาพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายสนับสนุน

1.5 ช่วงเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 6.00 – 9.00 ☐ 9.00 – 12.00 ☐ 12.00 – 15.00 ☐ 15.00 – 18.00
☐ 18.00 – 20.00 ☐ 20.00 – 22.00 ☐ 22.00 – 24.00

1.6 พื้นที่ที่ท่านเข้าใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สำนักหอสมุดกลาง มศว ประสานมิตร

- ☐ ไม่เคยเข้าใช้บริการ ☐ พื้นที่ ชั้น 1 ☐ พื้นที่ ชั้น 2 ☐ พื้นที่ ชั้น 3
☐ พื้นที่ ชั้น 4 ☐ พื้นที่ ชั้น 5 ☐ พื้นที่ ชั้น 6 ☐ พื้นที่ ชั้น 8

ห้องสมุดองค์กรฯ มศว องค์กรฯ

- ☐ ไม่เคยเข้าใช้บริการ ☐ พื้นที่ ชั้น 1 ☐ พื้นที่ ชั้น 2 ☐ พื้นที่ ชั้น 3
☐ พื้นที่ ชั้น 4 ☐ พื้นที่ ชั้น 5

1.7 จำนวนชั่วโมง ที่เข้าใช้บริการในแต่ละครั้ง อยู่ในช่วงใดบ่อยที่สุด

- ☐ ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง ☐ 2-4 ชั่วโมง ☐ 4-6 ชั่วโมง ☐ 6-8 ชั่วโมง
☐ 8-10 ชั่วโมง ☐ มากกว่า 10 ชั่วโมง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะ การใช้บริการห้องสมุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ในแต่ละคำถาม

ลักษณะการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุด ท่านเข้าใช้บริการห้องสมุดเพื่อใช้บริการในรูปแบบใด		ระดับการปฏิบัติ/ลักษณะการใช้บริการภายในห้องสมุด				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.1	เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ภายในห้องสมุด					
2.2	เพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน/ ดำเนินโครงการวิจัย ปริญญานิพนธ์ สารนิพนธ์					
2.3	ศึกษาค้นคว้า ทำรายงานเป็นกลุ่ม					
2.4	ประชุมกลุ่ม อบรม สัมมนา					
2.5	รวมกลุ่มเพื่อประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาข้อสรุป					

2.6	ตีหนังสือ แลกเปลี่ยนความรู้					
2.7	ฝึกซ้อมการดำเนินกิจกรรม หรือนำเสนอผลงาน					
2.8	กิจกรรมเพื่อความบันเทิง ดูหนัง ฟังเพลง					
2.9	เพื่อการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์					
2.10	เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจากอุปกรณ์ส่วนบุคคล					
2.11	ห้องสมุดเป็นจุดนัดพบ พักคอย / รวมกลุ่มเพื่อพูดคุย พบปะกันทั่วไป					

อื่นๆ โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของการใช้บริการห้องสมุด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ในแต่ละคำถาม

ความพึงพอใจในการจัดพื้นที่เรียนรู้ของห้องสมุด		ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านสภาพแวดล้อม						
3.1	ขนาดของพื้นที่ห้องสมุดมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้บริการ					
3.2	ระบบปรับอากาศ/อุณหภูมิภายในพื้นที่มีความเหมาะสม					
3.3	โต๊ะ-เก้าอี้ ที่นั่งอ่านหนังสือ มีความเหมาะสมนั่งอ่านสบาย					
3.4	แสงสว่างภายในห้องสมุดมีความเหมาะสม					
3.5	พื้นที่เงียบสงบไม่มีเสียงดังรบกวนจากภายนอก					
3.6	สภาพภายในห้องสมุดมีความสะอาดและเป็นระเบียบ					
3.7	การจัดการพื้นที่ภายในห้องสมุดตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)					
3.8	บรรยากาศภายในห้องสมุดจูงใจให้อยากศึกษาค้นคว้า/เรียนรู้					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
3.9	ห้องสมุดจัดสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมใช้ บริการเพื่อการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้า และวิจัย (คอมพิวเตอร์/ปลั๊กไฟ/ ฯลฯ)					
3.10	ห้องสมุดจัดให้มีพื้นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้า เป็นกลุ่ม/เฉพาะบุคคล					
3.11	ห้องสมุดมีพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน รองรับการทำงาน และประชุมกลุ่ม					

ความพึงพอใจในการจัดพื้นที่เรียนรู้ของห้องสมุด		ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการบริหารจัดการพื้นที่						
3.12	การให้ข้อมูลการใช้บริการพื้นที่บริการ/ห้อง มีความชัดเจน					
3.13	ขั้นตอนการขอใช้พื้นที่บริการ/ห้อง มีความสะดวก รวดเร็ว เหมาะสม					
3.14	ระยะเวลาที่กำหนดในการใช้พื้นที่/บริการ มีความเหมาะสม					
3.15	ความพร้อมใช้ การจัดเตรียมพื้นที่ สำหรับการให้บริการ					
3.16	การจัดการพื้นที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องสมุดมีความเพียงพอและเหมาะสม					
ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ให้บริการ						
3.17	สามารถให้ข้อมูลการใช้บริการได้อย่างได้อย่างชัดเจน และถูกต้อง					
3.18	บุคลากรมีมารยาท ยิ้มแย้มแจ่มใสและให้บริการอย่างเป็นมิตร					
3.19	ความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด					
ความพึงพอใจโดยรวม						
3.20	ความพึงพอใจโดยรวมต่อพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด					

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ในแต่ละคำถาม

แนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่พึงประสงค์		รูปแบบและแนวทางการพัฒนาห้องสมุดที่ท่านต้องการ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.1	พื้นที่เงียบสงบ/พื้นที่ที่สามารถทำงานคนเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
4.2	พื้นที่ที่ออกแบบอย่างยืดหยุ่นสามารถจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการ เพอร์นิเจอร์และโต๊ะที่นั่งต้องสามารถเคลื่อนย้ายปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบของกิจกรรม					
4.3	พื้นที่เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจ และแสดงออกสำหรับการจัดแสดงผลงาน นิทรรศการ การฝึกอบรม					
4.4	พื้นที่เพื่อการทำงานกลุ่ม ปรัชญาหรือ นำเสนอผลงาน สามารถใช้เสียงได้พร้อมอุปกรณ์การทำงาน เช่นเครื่องเขียน ไวท์บอร์ด คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ สมาร์ททีวี อุปกรณ์เชื่อมต่อไร้สาย					
4.5	พื้นที่สำหรับรองรับการประชุม การเรียนการสอนออนไลน์ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยี แทปเล็ต ไอแพด สมาร์ททีวี สมาร์ทบอร์ด หูฟัง ปลั๊กไฟ ที่ชาร์ตแบตเตอรี่					
4.6	พื้นที่ไม่เป็นทางการหรือสถานที่สำหรับพักผ่อน พบปะ พูดคุย สังสรรค์					
4.7	บริการเสริมอื่นๆ มุมบริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านถ่ายเอกสาร					

ความต้องการอื่นๆ

เพื่อให้การใช้บริการห้องสมุดสามารถตอบสนองการเรียนรู้ ท่านมีความต้องการสิ่งใดเพิ่มเติม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. แนะนำตัวผู้วิจัย

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความต้องการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ

☐ น้อยกว่า 20 ปี ☐ อายุ 20 – 29 ปี ☐ อายุ 30 – 39 ปี

☐ อายุ 40 – 49 ปี ☐ อายุ 49 ปีขึ้นไป

อาชีพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายสนับสนุน

3. อธิบายโครงการวิจัย

ดำเนินโครงการวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความต้องการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง และห้องสมุดองค์กรฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ข้อคำถาม

1. ความถี่ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด

2. ท่านใช้บริการห้องสมุด ในด้านใดบ้าง? เช่น ค้นหาหนังสือ นั่งอ่าน ฟังคอยน์ดหมาย

3. เหตุผลหลักที่จูงใจให้ท่านเลือกใช้/ ไม่เข้าใช้บริการห้องสมุด

4. ท่านมีความพึงพอใจในพื้นที่และการบริการของห้องสมุดในระดับใด
5. ท่านไม่พึงพอใจในพื้นที่และบริการของห้องสมุดในด้านใดบ้าง
6. ท่านต้องการให้พื้นที่ห้องสมุดปรับปรุงและพัฒนาในด้านใดบ้าง เพื่อให้ท่านได้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวจันทิรา จินะวงศ์

วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต กศ. ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์ในการทำงาน

1 มกราคม 2544 – 31 ตุลาคม 2550

เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักหอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1 พฤศจิกายน 2550 – 3 พฤศจิกายน 2551

ผู้ปฏิบัติงานบริหาร สำนักหอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4 พฤศจิกายน 2551- ปัจจุบัน

นักวิชาการโสตทัศนศึกษา สำนักหอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ